LAISVĖ
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park 17, N. Y.
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaca, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalis Queens apskrityje (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų

PRICE 10c A COPY

No. 33 * * * * * Ozone Park 17, N. Y. Antr., balandžio (Apr.) 24, 1962 * * * * * METAI 51-ji

KRISLAI

LDS Seimas Detroite.
LDS vajaus reikalai.
Atgaivintas choras.
Klemensas Kairis.
"Vilnies" suvažiavimas.
Slėptuvės—apgaulė.

— Rašo J. Gasiūnas —

Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 15-asis Seimas įvyks šių metų liepos 6 ir 7 dienomis, Detroite.

Dabar kuopos ruošiasi savo delegatus siųsti. Gegužės mėnesio susirinkimuose bus renkami delegatai. Taipgi bus renkama ir LDS Centro valdyba.

Tai bus labai svarbūs susirinkimai. Jie turėtų būti narių skaičiumi geriausi.

—:—

Ruošiantis Seimui, LDS vajus pagyvėjo. Dabar įrašoma šiek tiek daugiau naujų narių. Gegužės mėnuo bus paskutinis vajaus mėnesis, nes vajus baigsis su birželio 1 d.

Kadangi Seime bus paskelbtos vajaus pasekmės ir išdalytos dovanos, tai kai kurios kuopos nori parodyti savo gerą rekordą, kad jos gražiai vajuje pasidarbavo. Tai puiku.

Dabar nauji nariai priimami į visus apdraudos ir pašalpos skyrius be daktaro egaminacijos. Tai didelis naujus narius įrašyti palengvinimas.

—:—

Detroitiečiai, kaip matyt, smarkiai ruošiasi prie LDS Seimo. Abiejų LDS kuopų komisija gražiai darbuojasi. Jinai jau paėmė Seimui The Pick-Fort Shelby viešbutį, 525 W. Lafayette St.

Seiminė komisija ruošiasi šiltai priimti delegatus. Ji rūpinasi turėti įspūdingą seiminį banketą šeštadienio vakare, liepos 7 d. Banketas bus su įvairia programa.

—:—

Besiruošiant prie LDS Seimo atgaivintas Detroito Aido choras. "Laisvės" korespondentas Vincas rašo:

"Veik visi buvę Aido choro nariai yra vedę ir suėję į Draugijų svetainėlę praktikuoja visokias dainas. Ne tik choras, bet duetai, kvartetas, solistai. Gi jų paaugę ir mažiukai vaikučiai taip pat mokosi dainuoti ir dar pasikraipyti."

Patyrusi muzikė Stella Smith-Daubaraitė juos visus ruošia Seimo bankete šauniai pasirodyti ir dalyvius palinksminti. Sveikintinas pasiryžimas.

—:—

Balandžio 8 d. Chicagoje netikėtai mirė Klemensas Kairis.

Gyvendamas Chicagoje dažnai su juo sueidavau įvairiuose susirinkimuose ir kitose sueigose. Tai buvo energingas veikėjas. Visur dalyvaudavo. Su visais jis gražiai, draugiškai sugyveno.

Jis yra daug pasidarbavęs ir Lietuvių Darbininkų Susivienijimui: įrašęs nemažai naujų narių, ypač jaunuolių ir vaikų. Tai buvo vienas geriausiųjų LDS vajininkų.

Gaila netekus tokio vajininko, tokio žymaus veikėjo.

—:—

Gegužės 6 d. Chicagoje įvyks dienraščio "Vilnies" suvažiavimas. Prie jo vilniečiai smarkiai ruošiasi. Manoma, jis bus vienas skaitlingiausių.

Kuo gi mes, laisviečiai, galime "Vilnies" suvažiavimui padėti?

Kam aplinkybės leidžia, reikėtų tiems suvažiavime da-

(Tąsa 6-tam pusl.)

MASINIAI PROTESTAI PRIEŠ JAV ATOMINIUS BANDYMUS

Francūzai kritikuoja JAV-jų "slaptybių" politiką

Paryžius. —Gegužės mėnesį vėl susirinks į konferenciją NATO (Vakarų karo sąjungos) valstybių užsienio ministrai. Francūzija priešakyje su prezidentu De Gaulle yra nepasitenkinus Jungtinių Valstijų politika. Spauda rašo: "Kada Jungtinės Valstijos pasitikės savo senai sąjungininkei Francūzijai?.. Kada francūzai generolai gaus lygią atstovybę su vakarų vokiečiais?.. Kada amerikiečiai išmes mintį, kad Kinija nepasigamins atominės ir hidrogeninės bombas?"

Francūzų spauda rašo, kad amerikiečių valdančioji klasė "serga slaptybių liga". Po Antrojo Pasaulinio karo Washingtonas nenorėjo tikėti, kad Tarybų Sąjunga pasigamins atomines ir hidrogenines bombas, o ji pasigamino greičiau, kaip "pasauliniai strategai manė". Po karo iki 1948 metų JAV nenorėjo pasidalinti atominėmis slaptybėmis su Anglija, o Anglija atominę bombą pasigamino. Dabar Washingtonas nesiskaito su Francūzija, nors ji jau turi pasigaminus atominę bombą. Tas pat bus ir su Kinija.

Pietų Vietnamo liaudis laimi

Saigonas. — Nors Pietų Vietnamo vyriausybė turi apie 300,000 vyrų armijoje ir virš 100,000 žandarų, nors Jungtinės Valstijos apginklavo moderniniais ginklais tą armiją, suteikė jai užtenkamai amunicijos, virš 5,000 Jungtinių Valstijų karininkų, specialistų ir lakūnų gelbėja tai armijai, bet partizanai daugumą mūšių laimi.

Binh Duong provincijoje valdžios kariai ir žandarai suėmė 223 nužiūrimas žemdirbių šeimas, o sekamą dieną partizanai sumušė valdžios dalinius ir daugumą suimtų išlaisvino.

Pietų Amerikoje kovos aštrėja

Rio de Janeiro. —Šiaurinėje Brazilijoje žemdirbiai organizuojasi ir vietomis ima į savo rankas ponų žemes.

La Paz. —Apie 5,000 Bolivijos darbininkų demonstravo protestuodami prieš policijos terorą.

Buenos Aires. — Nors militaristų pavedamas Guido ir sudarė Argentinos valdžią, bet darbininkų ir žemdirbių protestai nesibaigia. Numatoma, kad padidėjo peronistų įtaka.

TSRS YRA 19,000,000 JAUNŲ KOMUNISTŲ

Maskva. — Čionai įvyko Jaunųjų Komunistų Sąjungos suvažiavimas. Delegatai atstovavo virš 19,000,000 jaunuolių organizacijų sąjungos vienetus. Prie jaunuolių organizacijos priklauso jaunimas nuo 15 iki 28 metų amžiaus.

Jakarta. — Indonezija gavo iš TSRS karo lėktuvų ir mažų karinių laivų.

Kaltina R. McNamarą už mobilizaciją

Washingtonas. — JAV atstovų Buto tyrinėtojai katina gynybos sekretorių Robertą S. McNamarą už rezervistų mobilizaciją ir aštrinimą tarptautinių santykių.

Kongresinis komitetas, priešakyje su demokratu F. E. Hebertu, iš Louisianos, ilgai tyrinėjo: kodėl buvo pašaukta į tarnybą virš 150,000 rezervistų.

Komitetas sako, kad JAV gynybos sekretorius McNamara, veikdamas su karininkais iš Pentagono, išpūtė "Berlyno krizę" ir mobilizavo rezervistus visai nesitardami su Kongreso dviemis komitetais, kurie išrinkti rūpintis JAV ginkluotomis jėgomis.

Berlyno reikalai ir provokacija

Washingtonas. — Paaiškėjo, kad JAV rengiasi pasiūlyti planą sutvarkymui Vakarų susisiekimo su vakariniu Berlynu. Bus siūloma, kad kontrolės komisiją sudarytų penkios iš Vakarų pusės, penkios iš Rytų ir trys neutrališkos valstybės — Šveicarija, Švedija ir Austrija.

Tuo kartu vakarinio Berlyno pusėje, ties perskyrimo siena, "Velykų proga" susirinko "turistai' ir išprovokavo incidentą. Iš abiejų pusių buvo mesta ašarų bombų ir net po keletą šūvių paleista.

BUENOS AIRES.—Militaristai buvo sukilę prieš J. M. Guido valdžią, bet vėliau susitaikė.

Cape Canaveral. Fla. — Nepavyko jau penktas bandymas iššauti "Centaur" raketą.

Liaudis stoja už taikų sugyvenimą

New Yorkas. — Šeštadienį, balandžio 21 d., tūkstančiai žmonių demonstravo reikalaudami nepradėti atominių bombų bandymų. New Yorko centre ir prie Jungtinių Tautų buveinės susirinko tūkstantinės minios, jų tarpe buvo šimtai New Jersey ir Columbia universitetų studentų, ir reikalavo, kad prez. Kenedis nepanaujintų atominių bombų bandymų.

Įvyko demonstracijos Washington Square parke, Columbus Circle, Bryant parke ir kitur. Demonstrantai nešiojo transparantus su užrašais: **"Vakarai ir Rytai neturi daryti atominių bombų bandymų! Atominiame kare nebūtų laimėtojų!.. Tarkimės su rusais dėl taikaus sugyvenimo!. Taikus sugyvenimas, tai geriausias slėptuvės nuo atominių bombų!"**

Studentai ir profesoriai sakė kalbas. Prof. Gerald Bertin iš Rutgers universiteto, tarp kitko, sakė: **"Jungtinių Valstijų liaudis trokšta taikos ir laisvės, o to pasiekti galima tik per nusiginklavimą... Laikas pasakyti valdininkams, kad mes stovime už taikų sugyvenimą..."**

Panašios demonstracijos įvyko Philadelphijoje, Bostone, Chicagoje, Bridgeporte, Stamforde ir daugelyje kitų miestų.

New Yorko apylinkėje—Long Islande pirmu kartu istorijoje buvo taip skaitlingos demonstracijos už taiką Levittowne, Huntingtone, Hempsteade ir eilėje kitų miestų. Huntingtono demonstrantai nešė didelį plakatą su užrašu: "Žmonijos viltis—taika!"

Londonas. — Iš eilės miestų susirinko į Londoną apie 25,000 demonstrantų į Hyde Parką. Kalbą sakė senas mokslininkas Bertrandas Russellis, reikalaudamas, kad Anglija ir Jungtinės Valstijos nedarytų atominių bombų bandymų. Tarp kitko, jis sakė: "Ramusis vandenynas, kur JAV ruošiasi daryti atominių bombų bandymus, yra tarptautiniai vandenys. Jungtinių Valstijų valdžia neturi teisių nuodyti tarptautinius vandenis ir tarptautinę atmosferą..."

Frankfurt, Vakarų Vokietija. —Tūkstančiai žmonių maršavo reikalaudami, kad nebūtų atominių bombų bandymų.

Ženeva. —Tarybų Sąjungos delegacijos pirmininkas V. Zorinas pareiškė: "Jeigu Jungtinės Valstijos ir Anglija pradės atominių bombų bandymus, tai tam nebus galo... Jeigu jos pradės bandymus, tai bus pabaiga bent kokiems susitarimams uždrausti atominius ginklus".

Maskva. — "Pravda" rašo, kad Jungtinių Valstijų ruošimąsis bandyti atomines bombas Ramiajame vandenyne bus vienas iš labiausiai užteršiančiu atmosfera. "Už tai JAV ir ruošiasi tas bombas bandyti ne savo teritorijoje—Nevadoje, o Indonezijos, Indijos, Vietnamo ir Kambodžos srityje..."

Londonas. — 15,000 žmonių atmaršavo iš Albermastono į Londoną sudarydami penkių mylių ilgio liniją. Jie protestavo prieš JAV atominių bombų bandymą. Masinės demonstracijos įvyko prie JAV ambasados.

Bonna. — Visuose Vakarų Vokietijos didmiesčiuose įvyko masiniai mitingai ir demonstracijos prieš JAV ruošimąsi panaujinti atominių bombų bandymus.

Kopenhaga. — Velykų dieną virš 30,000 žmonių, susirinkę į Rotušės aikštę, protestavo prieš JAV ruošimąsi bandyti atomines bombas.

Tokio. — Japonijoje įvyko masiniai mitingai ir demonstracijos prieš JAV ruošimąsi bandyti atominius ginklus. Hiroshimoje ir Nagasaki miestuose, kur 1945 metais JAV numetė atomines bombas ir užmušė virš 100.000 žmonių, miestų gyventojai buvo susėdę gatvėse protestuodami prieš JAV ruošimąsi bandyti atomines bombas.

Washingtonas. — Nepaisant protestų, JAV ruošiasi bandyti atomines bombas Ramiajame vandenyne. Lėktuvai mes jas į sutartus taikinius, povandeniniai laivai šaudys atominėmis raketomis į taikinį.

Roma. —Popiežius Jonas XXIII Velykų dieną kreipėsi į pasaulį išgelbėti pasaulį prisilaikant Kristaus taikos mokslo.

Į JAV ATVYKS H. TITOVAS

Washingtonas. — Nuo balandžio 30 iki gegužės 9 d. įvyks mokslininkų konferencija erdvių užkariavimo reikalais. Į ją gavo JAV leidimą atvykti H. Titovas, TSRS kosmonautas, kuris septyniolika kartų apskrido aplinkui Žemę.

Alžyras. — Francūzai teroristai nužudė 30 žmonių.

Tarybų Sąjunga pilnai remia neutralių valstybių planą

Ženeva. — Septyniolikos valstybių konferencijoje Tarybų Sąjunga reikalavo, kad Vakarai priimtų aštuonių neutrališkų valstybių pasiūlymą, kaip pagrindą svarstymui uždraudimo atominių ginklų.

Kaip yra žinoma, Tarybų Sąjunga pateikė nusiginklavimo planą, kurį remia Anglija, Italija ir dalinai Kanada.

Abidvi pusės reikalavo, kad jų planai būtų paimti svarstymui. Brazilija ir dar septynios kitos valstybės pateikė savo pasiūlymą reikalaudamos: susilaikyti nuo atominių ginklų bandymų, kol eina nusiginklavimo konferencija, susitarti kontrolės reikalais, kad pradžioje atominių ginklų bandymai būtų kontroliuojami mokslininkų su pagalba įrengimų, ir duoti daugiau laiko suderinimui Rytų ir Vakarų planų.

Jungtinės Valstijos spiriasi, kad jos ir Anglija tuojau pradės atominius ginklus bandyti atmosferoje, jeigu Tarybų Sąjunga jų kontrolės planą tuojau nepriims.

V. Zorinas, TSRS delegacijos pirmininkas, sakė: "Kodėl JAV stato "ultimatumą"?.. Kaip galime susitarti, kada jos nenori priimti ir neutrališkų valstybių pasiūlymo?.. Kaip gali būti vaisingi nusiginklavimo darbai, kada atmosferoje dundės atominių ginklų bandymai?".

JAV deleggatas A. H. Dean'as argumentavo, kad būk "JAV ir Anglija yra priverstos" bandyti ginklus atmosferoje, nes TSRS juos bandė.

Zorinas nurodė, kad šis "argumentas" neišlaiko kritikos, nes iki 1962 metų kovo pradžios JAV, Anglija ir Francūzija turėjo 197 atominių bombų bandymus, gi TSRS tik 105. Jungtinės Valstijos kovo ir balandžio mėnesiais požemyje vėl atliko visą eilę atominių bandymų, tai Vakarai yra daug daugiau jų atlikę, negu Tarybų Sąjunga.

Pentagonas nori dar vieno centro

Washingtonas. — JAV generolai ir admirolai iš Pentagono reikalauja, kad jiems leistų įsteigti dar vieną "Smūgio centrą", iš kurio jie galėtų įsakyti visoms JAV karo jėgoms kirsti "priešui smūgį".

Smūgio centras turėtų ryšius su visais armijos, karo laivyno ir orlaivyno daliniais.

Jau dabar JAV ginkluotų jėgų yra keli centrai. Prieš kiek laiko iškilo viešumon, kad, dėl klaidingo pranešimo, vienas iš tų centrų, net prezidentui nežinant, vos nepradėjo atominį karą. Daugiau jų bus, daugiau bus karo pavojaus. Geriausias apsisaugojimas, tai visų nusiginklavimas.

Graikijoje įvyko demonstracijos

Atenai. — Tūkstantinės minios demonstravo reikalaudamos panaikinti spalio mėnesio balsavimų rezultatus, nes jie buvo neteisingi. Minia maršavo į Centrinę aikštę. Policija užpuolė minią, ėmė mušti ir mėtyti ašarų bombas.

Tada įvyko kova, kuri tęsėsi penkias valandas. Mieste yra 7,000 policininkų, bet jų neužteko — buvo iššaukti armijos daliniai.

Kovoje apie 50 žmonių buvo sunkiai sužeista, jų tarpe 20 policininkų, ir apie 250 suareštuota.

Washingtonas. — JAV armijos vadovybė suspendavo iš karo tarnybos majorą A. E. Robetsą, kuris Amerikos Revoliucijos Dukterų susirinkime sakė kurstančią kalbą. Jis įrodinėjo, kad su "komunistų šalimis negalima sugyventi".

Suėmė teroristų vadą gen. Salaną

Paryžius.—Alžyre Francūzijos armijos daliniai suėmė teroristų vadą generolą Roaulą Salaną, kuris slaptai gyveno ir vadovavo "slaptajai armijai." Salanas buvo užsiaugines ūsus, bet tas jo neišgelbėjo.

Jau pirma, jam nedalyvaujant, Francūzijos teismas nuteisė jį mirti. Bet dabar jam bus suruoštas naujas teismas.

Nors teroristai nesiliauja ir žudo žmones, bet numatoma, kad jų vado suėmimas uždavė jiems didelį smūgį.

TSRS IŠVARĖ DU PRASIKALTĖLIUS

Maskva. — Tarybų Sąjunga įsakė, kad Casarina ir Dino Storoni tuojau išvyktų iš TSRS teritorijos. Casarina dirbo JAV ambasadoje, o jos brolis—Dino—Turkijos ambasadoje. Jie sugauti juodojoje rinkoje keičiant dolerius į rublius.

Palacios, Texas. — Susidaužė bombinis lėktuvas "B-47" ir žuvo 2 lakūnai.

LAISVE

LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK 17, N. Y.

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911 — ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	$5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$5.00
Queens Co.	$10.00 per year	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Žydų dienraščiui---40 metų

ŠIŲ METŲ BALANDŽIO 2 d. sukako 40 metų, kai Niujorke buvo įkurtas žydų kalba darbininkų dienraštis "Freiheit" ("Laisvė"), dabartinis "Morning Freiheit."

Laikraštį įkūrė kovingieji darbininkai, vadovaujami įžymių visuomenininkų ir publicistų M. J. Olgino ir M. Vinčevskio.

Šiai garbingai sukakčiai atžymėti balandžio 8 dieną laikraštis išėjo specialia laida—net 80 puslapių (tabloidinio formato). Telpa daug sveikinimų, daug linkėjimų. Dabartinis dienraščio vyr. redaktorius yra Paul Novick.

Tenka priminti, kad dienraščio "Morning Freiheit", kaip ir kitų darbininkiškų laikraščių Amerikoje, kelias niekad nebuvo rožėmis klotas. Laikraštį puola, persekioja reakcionieriai, ne tik kad svetimi, o ir "savi"—žydiškieji, tik dėl to, kad "Freiheit" kovoja už taiką, už šviesesnį visai liaudžiai rytojų.

Pasilaikyti iš prenumeratų, aišku, "Freiheit" negali, o skelbimų jam stambieji biznieriai neduoda. Laikraščio leidimas remiasi sąmoningų darbininkų, pažangiosios visuomenės talka ir aukomis.

Šio 40-metinio jubiliejaus proga lai būva leista palinkėti broliškam dienraščiui ilgai gyvuoti, drąsiai kovoti, kaip kovojo, už taiką, už laisvę, už šviesesnį liaudžiai rytojų!

Šėtonas, biblija ir rasistai

ARKIVYSKUPAS JOSEPH Francis Rummel andai paskelbė, kad visose parapijinėse mokyklose New Orleans mieste (Louisiana valstijoje), kurios yra jo vyskupijos teritorijoje, sekamą rudenį turi būti panaikinta segregacija. Pradedant su pradžios mokslu, į parapijines mokyklas turį būti priimti negrų katalikų vaikai lygiai taip, kaip ir baltųjų.

Žinoma, tai geras mostas, geras žingsnis. Kiekvienas doras žmogus tokį arkivyskupo nutarimą tegali tik pasveikinti.

Bet kaip į tai žiūri kai kurie baltieji rasistai katalikai? Jie sako, jog segregacija turi viešpatauti, nes taip dievas įsakė, nes tai "natūralu" ir "žmoniška." Kai kurie įžymūs politikieriai katalikai griežtai pasipriešino ir arkivyskupą iškeikė.

Ką teko arkivyskupui daryti? Jis ekskomunikavo (iškeikė) tuos, kurie jo įsakymo neklauso. Tarp ekskomunikuotų yra tūla moteriškė rasistė, Gaillotienė, kuri pareiškė, kad neklausys arkivyskupo, nes ji skaitė biblijoje, kad rasizmas—šventas dalykas!

Ties arkivyskupo rezidencija buvo pastatyti pikietininkai su iškabomis, kuriose, be kitko, buvo parašyta:

"Socialistų agentai įsibrovė į katalikų religiją? Integracija yra tarptautinio komunizmo kriminalinio sąmokslo dalis..."

"Jėzus gimė Dovydo namuose—iš grynai baltų žmonių Judėjoje, baltoje šalyje. Mūsų šventa pareiga išlaikyti Jėzaus baltąją rasę..."

O minėtoji rasistė, Mrs. B. J. Gaillot Jr., atvyko pas arkivyskupą Rummelį, atsiklaupusi prieš jį, tarė:

—Ekselencija, klausyk ne šėtono, o dievo,—atšauk savo pasisakymą dėl segregacijos mokyklose.

Matote, kaip rasistai moka melstis!

Minėtoji rasistė vėliau aiškino, kad ji šėtonu vadina komunizmą. Rasistų akimis, šiandien kovos dėl segregacijos Amerikoje nebūtų, jei nebūtų komunistų ir komunizmo, jei nebūtų tokios šalies, kaip Tarybų Sąjunga, kurioje visos tautos ir rasės yra lygios!

Ar arkivyskupas Rummelis nusileis šiai biauriai poniai ir jos sėbrams rasistams?

Palauksime, pamatysime!

Daugiau protestų

VIS DAUGIAU IR daugiau protesto balsų iškyla prieš branduolinių ginklų bandymus.

Antai, balandžio 17 d., komercinėje spaudoje tilpo didžiulis, pačių protestuotojų apmokėtas, skelbimas, pasisakąs prieš branduolinių ginklų bandymus, nežiūrint, kas juos darytų.

Pasirašė daugiau kaip 500 medicinos daktarų-gydytojų.

Balandžio 18 d. New York "Timese" tilpo per visą puslapį skelbimas, po kuriuo pasirašo apie 60 amerikinių mokslininkų. Atsišaukia jie, kad nebūtų bandomi branduoliniai ginklai; reikia saugoti mūsų vaikus nuo baisių bandymų pasekmių — nuo nuodų, žinomų, kaip **Strontium-90.**

Vis daugiau ir daugiau amerikiečių kelia protestus prieš bandymus.

KAS KĄ RAŠO IR SAKO

DAUGIAU IŠ W. MUNTERIO LAIŠKO

Praėjusiame "Laisvės" numery padavėme dalį buvusio buržuazinės Latvijos užsienio reikalų ministro Wilhelmo Munterio laiško, dabar duodame kita jo dalį. Nes Munteris pasakoja apie tokius dalykus, kurie svarbūs ne tik latviams, ne tik lietuviams, o ir visam pasauliui. Minėtas ilgas laiškas š. m. balandžio 7 d. tilpo Maskvos "Izvestijose."

Hunteris platokai rašo apie savo veiklą Tautų Sąjungoje, mirusioje prieš antrąjį pasaulinį karą. Jis parodo, kaip didžiosios kapitalistinės valstybės ten nesirūpino pavergtų silpnų ir mažų tautų reikalais. Nepažabotoji Japonija elgėsi, kaip norėjo Azijoje, o Hitleris — Europoje. Munteris rašo:

Pirmas patvirtinimas, kad prasideda katastrofa, buvo gautas 1939 m. rugsėjo 1 d., kai Hitlerio kariuomenė pradėjo savo "blickrigą" prieš Lenkiją.

Taigi, nei deklaracijos, nei paktai, nei diplomatiniai manevrai negalėjo užtikrinti taikos Europoje, ir Vokietijos agresija prieš Lenkiją tapo antrojo pasaulinio karo pradžia. Kad ir kaip siekdamos likti nuošalyje nuo ginkluoto konflikto, beveik visos mažosios Europos šalys buvo į ji įveltos, taip pat ir Pabaltijo respublikos, e s a n č i o s tarp dviejų Europos žemyno milžinų — Tarybų Sąjungos ir Vokietijos.

Daug amžių latviai, kaip ir kitos Pabaltijo tautos, b u v o tiktai etninė sąvoka ir savo šalies valdyme visiškai nedalyvavo. Tik nuo XVIII amžiaus pabaigos, jau po to, kai Pabaltijo arba, kaip jos tuokart buvo vadinamos, Ostzejos provincijos, tapo Rusijos imperijos dalimi, prasikalė pirmieji silpni latvių nacionalinio visuomeninio gyvenimo daigai. Anksčiau jie negalėjo pažinti kurios nors diferlės nacijos kultūros, ir tuo būdu, žinoma, negalėjo vystyti savo nacionalinės kultūros jau bent todėl, kad netgi neturėjo literatūrinės kalbos ir gramatikos.

Pabaltijo vokiečių dvarininkams arba baronams, kaip jie save vadindavo ir kaip jie buvo vadinami šnekamojoje kalboje, nė kiek nerūpėjo vystyti nacionalinę vietinių tautų kultūrą, nes vienintele vietinių tautų paskirtimi jie laikė — tiktai baudžiavinę darbo jėgą.

Po 1917 metų Vasario revoliucijos latviai pradėjo aktyviai kovoti už nacionalinę nepriklausomybę, ir kadangi tautos dauguma tuomet buvo Rusijos respublikos ribose, labiausiai priimtinu sprendimu laikė nacionalinę autonomiją. Tačiau, pirma, Vokietijos puolimas antrojoje 1917 metų pusėje (kaip žinoma, Ryga buvo užimta 1917 m. rugsėjo 3 d.) ir, antra, Spalio revoliucija iš pagrindų pakeitė padėtį, ir jau tris latvių visuomeninės minties kryptis: už prisijungimą prie tarybinių tautų federacijos, už kažkokią sąjungą su Vokietija ir už savarankiškos Latvijos valstybės įkūrimą.

1918 metų pabaigoje ir 1919 metų pradžioje buvo paskelbtos dvi respublikos: 1918 m. lapkričio 18 d.—buržuazine resublika, o kiek vėliau—Latvijos tarybų respublika. Iki to laiko įvykiai taip susiklostė, kad, Antantė (Anglijos ir Prancūzijos) remiama, buržuazinė Latvijos vyriausybė galėjo išlaikyti savo rankose valdžią, bet tai dar nereiškė, kad Vakarų valstybės ją galutinai pripažino. Tik po to, kai fon der Golco ir Bermonto avantiūra parodė Antantei, kad vokiečių kariauna Rytuose vykdo išdavikišką politiką, kurios tikslas buvo vėl užkariauti Pabaltiją, tik po to, kai latvių kariuomenė sugebėjo sutriuškinti vokiškuo s i u s Bermonto samdinius ir tuo pačiu įrodė, V a k a r ų politikų nuomonę, kad jie "neapsikrėtę bolševikine dvasia," tik po Raudonosios Armijos pergalės prieš lenkų kariuomenę ir po to, kai Pabaltijo valstybės pasirašė taikos sutartis su Tarybų Rusija, jas de jure pripažino Paryžiuje posėdžiavę Europos likimo lėmėjai.

Orientacija į Vakarus

Latvijoje visiškai įsitvirtino orientavimasis į Vakarų sąjunginikus. Sveikai protavę Latvijos respublikos politikai suprato, kad šis orientavimasis iš esmės neturi realaus pagrindo, ir todėl orientavimąsi į Vakarus palaipsniui pakeitė "latviškasis" orientavimasis, kuris, tačiau, nors ir skambėjo išdidžiai ir nepriklausomai, vis dėlto realaus turinio taip pat neturėjo.

Buvau šių procesų liudininkas ir stebėtojas pirmaisiais metais, kai dirbau užsienio reikalų ministerijoje. Taip pat mačiau, kaip Latvijos valtovai savo vidaus politikoje kovojo prieš ideologinę įtaką, kurią darė idėjos, tapusios Tarybų valstybės pagrindu, ir kartu negalėjo neatsižvelgti į didžiulę ūkinių ryšių su savo kaimyne Rytuose reikšmę. Mačiau, antra vertus, kokią reikšmę Latvijai turėjo prekyba su Vokietija, kaip kartu su ja stiprėjo Vokietijos k a p i t a l o įtaka, mačiau, kaip Latvijos vyriausybei teko kovoti prieš Pabaltijo vokiečių mažumos pretenzijas. Ši mažuma įnirtingai kovojo prieš žemės reformą, primygtinai reikalavo kultūrinės vokiečių autonomijos Latvijoje, paėmusi į savo rankas pagrindinio tarpininko ūkiniuose Latvijos ir Vokietijos ryšiuose vaidmenį.

1927 metais Latvija sudarė prekybos sutartį su Tarybų Sąjunga. Šiose derybose dalyvavau kaip Latvijos delegacijos sekretorius. Tarybų Sąjungos delegacijai vadovavo Anastazas Mikojanas, kurio asmenyje aš pirmą kartą už derybų stalo susitikau su vienu iš T a r y b ų Sąjungos vyriausybės vadovų.

Derybos padarė didelį įspūdį daugeliui iš mūsų, kartu ir man, ir mes daug kalbėjomės tarp savęs, kad pageidautini glaudesni ūkiniai ryšiai su Tarybų Sąjunga, siekiant sumažinti mūsų visų priklausomybę nuo Vakarų, visų pirma nuo Vokietijos, rinkų.

Atėjo lemtingieji 1933 metai, posūkio taškas Europos istorijoje — hitlerizmo viešpatavimo Vokietijoje pradžia. Ir ši istorinė permaina netrukus atsiliepė Pabaltijui. Ekonominę Latvijos priklausomybę nuo Vokietijos rinkos nacistinė politika pradėjo naudoti politiniams tikslams, visų p i r m a stiprinti Latvijoje vokiečių mažumos padėčiai. Ši mažuma greitai susivienijo po hitlerine vėliava ir su hitleriniais šūkiais. Bet tuo nebuvo pasitenkinta. Įkvėpti nacistinės valstybės laimėjimų ir primityvių Hitlerio partijos šūkių, savo galvą pakėlė mūsų pačių fašistai . . .

Sutartis su Tarybų Sąjunga ir tolimesnė eiga

Bet, žlugus Anglijos-Prancūzijos - Tarybų Sąjungos deryboms Maskvoje, dingo paskutinės viltys, kad Vakarų valstybės padės paremti mūsų neutralumą. Mes likome vieni.

Teko neišvengiamai rinktis, Taip buvo sudarytos savitarpio pagalbos sutartys, jas su Tarybų Sąjunga nuosekliai sudarė Estija, Latvija ir Lietuva.

Prisipažįstu, kad šis pasirinkimas buvo nelengvas, ir mes tai padarėme, spaudžiami susidariusios padėties, kai kito kelio nebuvo. Naktį į 1939 metų spalio 5 d. —Latvijos - Tarybų Sąjungos sutarties pasirašymo dieną — mudu ilgai sėdėjome dviese pasiuntinio Kocinio kabinete mūsų misijoje Maskvoje ir svarstėme, ar galime patarti mūsų vyriausybei pasirašyti derybose su Stalinu, Molotovu ir Potiomkinu mūsų paruoštą tekstą. Mes supratome, kad tai posūkio taškas Latvijos istorijoje, bet mes taip pat supratome, kad tik tokiu būdu galima išsaugoti latvių tautos gyvavimą, užtikrinti jai taiką, neleisti, kad ją prarytų Vokietija. Sutarties pasirašymas buvo sutiktas palankiau, negu tikėjausi, tiek tėvynėje, tiek ir užsienyje. Kai netrukus po sutarties pasirašymo Vokietijos vyriausybė pareiškė ketinanti repatrijuoti į Vokietiją Pabaltijo vokiečių mažumą, Latvijos viešoji nuomonė pajuto palengvėjimą, supras d a m a, kad šio žingsnio buvo imtasi dėl pasikeitusių Pabaltijo respublikų ir Tarybų Sąjungos savitarpio santykių ir k a d tai buvo požymis, jog sustiprėjo Latvijos saugumas nuo hitlerinės agresijos.

Tačiau ši agresija buvo toliau vykdoma kitomis kryptimis, kad po tam tikro laiko vėl atsigręžtų į Rytų Europą.

Nenagrinėsiu tolesnės įvykių eigos antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir jo istorijos, nes tarybiniai skaitytojai tai gerai žino. Pakanka įsivaizduoti, kas būtų atsitikę su latvių tauta, jeigu šiame kare būtų nugalėjusi nacistinė Vokietija. Jeigu ne visą Latviją, tai bent jos didžiąją pusę iki Daugavos, pagal Rozenbergo planą būtų kolonizavę vokiečiai, latvių tautai būtų reikėję vergauti, nekalbant apie tai, kad toji tautos dalis, kuri paliko šalį su atsitraukusia Tarybine Armija, būtų likusi išsklaidyta didžiulėse Tarybų šalies platybėse ir neturėtų vilties grįžti į gimtąjį kraštą, susijungti su savo tautiečiais.

Dabar padėtis pasaulyje žymiai aštresnė, negu ketvirtajame mūsų amžiaus dešimtmetyje. Visas pasaulis, o ne tik Europa, suskilo į dvi stovyklas, ir savaime iškyla palyginimas su elektroforu, kuris sukasi, kol tarp jo rutulių žybteli kibirkštis. Joks izoliavimas čia nepadės. Galima tiktai sustabdyti mašiną, bet laikas ir gyvenimas — ne mašinos, jų negalima sustabdyti. Vadinasi, reikia rasti kitokį įtempimo mažinimo būdą, ir valstybių savitarpio santykiuose tai gali būti tik nusiginklavimas.

Kolektyvinis saugumas buvo neveiksmingas dar tais laikais, kai norėta jį sukurti vien Europoje. Tuo tarpu dabar į ginkluotą konfliktą neišvengiamai būtų įveltas visas pasaulis.

Jei šiandien reikėtų Latvijai pasirinkti . . .

Tarkime akimirkai, kad dabartinės Latvijos vietovėje būtų prieškarinė Latvija. Ji turėtų taip pat pasirinkti vieną iš dviejų stovyklų — socialistinę arba kapitalistinę. Neabejoju, kad latvių tauta pasirinktų socialistinę stovyklą.

Išaugau tais laikais, kai buvo laikoma visiškai natūralia ir dievo sutverta tokia santvarka, kad esti turtuolių ir beturčių, ponų ir tarnų, valdovų ir vargdienių. Atsimenu tuos laikus, kai socialistas buvo laikomas valstybės nusikaltėliu. Šiandien didžioji sąmoningų žmonių dauguma sieloje yra socialistai; sąmoningai sakau —sieloje.

Norint būti socialistu, ne būtinai reikia tapti partijos nariu. Socialistas — tai tas, kas siekia teisingumo. Tai svarbiau už gerovės siekimą. Gerovės sąvokai galima suteikti visokį turinį, o teisingumą kiekvienas supranta instinktyviai. Todėl taip retai kai kurių valstybinių veikėjų lūpose skamba šis žodis; juk jie žino, kad visai žmonijai, bendrai paimtai, ir ypač jų pačių tautai, dar toli iki teisingumo. Bet svarbu pagal įsitikinimą įžengti į teisingumo kelią ir nesutaikinamai kovoti su neteisingų pažiūrų ir sąlygų pasireiškimu.

Į tokį kelią stojo latvių tauta. Pirmieji žingsniai šiuo keliu jai nebuvo lengvi. Ji stojo į šį kelią dvidešimčia metų vėliau už tarybinę liaudį; ji stojo į šį kelią karo ir pokario suirutės sąlygomis, nebūdama kalta nei tuo, kad buvo sukurstytas karas, nei tuo, kad kilo suirutė; pagaliau, ji įžengė į šį kelią, dėl Lenino nacionalinės politikos iškraipymų neturėdama dalies savo gyvosios jėgos.

Šių dienų Latvijoje — man džiugu tai matyti — daroma visa, kas įmanoma, teisingumui atkurti, žmonių laimei sukurti. Didžiuliai galingos Tarybų Sąjungos laimėjimai ekonomikos, kultūros ir socialinių reikalų srityje dabar tokie aiškūs, kad jos ideologiniai priešininkai jų jau nebegin čija. Šie laimėjimai garantuoja, kad sparčiai žengs pirmyn visos Tarybų Sąjungoje gyvenančios tautos, visai naują gyvenimą kuriančios tautos.

Tarybinė santvarka, sugebėjusi paversti senąją Rusiją šiuolaikine galinga valstybe, sugebėjusi išgyvendinti nerąštingumą ir išspręsti nacionalinę problemą, ši santvarka nebūtų galėjusi pasiekti tokių laimėjimų, jeigu ji nebūtų pagrįsta teisingumu.

Pažinau carinę Rusiją, 1917 metų ir Spalio revoliucijos Rusiją, buvau Tarybų Sąjungoje daug kartų laikotarpiu tarp 1925 ir 1939 metų, dalyvaudamas derybose su Tarybų Sąjungos vyriausybe. Pažinau prieškarinį Voronežą, pokarinį Vladimirą, ir štai ratas susijungė Rygoje. Neslepiu, kad gimtojoje Latvijoje man dar ne visa atrodo taip, kaip būtinai bus tarybinio gyvenimo sąlygomis. Bet esu tikras, kad mano tautos gyvųjų jėgų išsaugojimas, jos nuolatinis žengimas į gerovę, taikus sambūvis ir tam reikalingos garantijos užtikrintos.

Planas, kuris buvo ilgai slepiamas

Besirausdamas a r c h y vuose, Hamburgo istorikas profesorius Fricas Fišeris netikėtai surado be galo įdomius dokumentus, demaskuojančius k a i z e r i o Vilhelmo II tų laikų Vokietiją, kurios įpėdiniais šiandien save laiko Bonos valdovai. Tie dokumentai —tai milžiniškos vokiečių imperijos apmatai.

...Pirmojo pasaulinio karo pradžioje, 1914 metų rugsėjo mėnesį, kai vokiečių pėstininkai kėlėsi per Marną ir triumfas Vakaruose atrodė dienų klausimas, Vokietijos kancleris Betmanas Holvegas pavedė savo pavaduotojui Klemensui fon D..briukui detaliai paruošti keleto punktų karinę-politinę programą. Tikėdamasis, kad armijos štabas įvykdys savąsias frontines užduotis, ministrų kabinetas numatė:

1. Prijungti prie reicho Prancūzijos kalnakasybos b a s e i n u s, Šiaurės Padekalės ir M o z e l i o baseinus, jau nekalbant apie Elzasą ir Lotaringiją. Vykdant kaizerio Vilhelmo II valią, iš Prancūzijos atimtose teritorijose turėjo būti apgyvendinti "kovų metu pasižymėję puskarininkiai ir kareiviai."

2. Specialia sutartimi visa Prancūzija tampa pavaldžiu Vokietijos ekonomikai "Eksportland'u".

3. Aneksuojami d i d e l i Olandijos ir Belgijos plotai su Antverpeno ir Liežo miestais.

Tačiau tai buvo tiktai programa minimum, taip sakant, įsibėgėjimas. Mėnesiu vėliau datuotame dokumente jau dėstoma, kad, pasibaigus karui Europoje, būsianti sukurta vasalinių šalių sistema: Prancūzija, Belgija, Olandija, Danija, Austrija ir Vengrija; nuo Vokietijos taip pat turėtų priklausyti Italija, Švedija, Norvegija ir Turkija. Kiekviena tų valstybių vaidintų vokiečių ekonomikos priestato vaidmenį: pristatinėtų žaliavas bei pusfabrikačius ir supirktų pagamintas prekes.

Didieji apetitai anaiptol nebuvo šituo patenkinti. AEG firmos direktorius Ratenau, plieno magnatas Tisenas, "vokiečių banko" direktoriai fon Gvineris ir Helferinas įrodinėjo, kad projektuojamoji v i d u r i o Europos bendrija būsianti atkirsta nuo pagrindinių žaliavų šaltinių. Vyriausybė pritarė jų minčiai, ir tais pačiais pirmaisiais karo metais didelis politikų, finansininkų, karo strategų bei apmokamų ekspertų štabas paruošė tris naujus planus. Pirmasis skirtas Rytų kraštams. Karo veiksmams pasibaigus, turi būti visiškai įjungtas į reicha Pabaltijys ir didelė Lenkijos dalis. Suomija, Rumunija, Besarabija, Ukraina ir Pietų Rusija iki Dono patenka visiškon ekonominėn vokiečių kontrolėn. Jų interesais įkuriama "Užkaukazės respublika", sudaryta iš Gruzijos, Azerbaidžano ir Armėnijos.

Antrojo plano laurus dalijasi tuometinis valstybės sekretorius kolonijų reikalams Zolfas, pagarsėjęs pokario metų politikas Štrėzemanas ir katalikų centro pirmininkas Erebergeris. Šis planas piešia būsimojo "Afrikos kolonijinio reicho" kontūrus. Jam numatoma priskirti prancūzų ekvatorines teritorijas, Dahomėją ir Aukštutinę Voltą, visą portugalų A n g o l ą, šiaurės Mozambiką, britų Nigeriją ir belgų Kongą, įskaitant Katangą. "Katangos kalnakasybos baseino užvaldymas buvo šio plano pradinis motyvas",—rašo prof. Fišeris, tyręs Hamburge rastus dokumentus.

Palūkėkite, sąrašas dar nesibaigia! Afrikos projektas susilaukė daug kritikos iš Silezijos ir Reino pramonininkų. Kodėl taip kukliai? Argi galima imtis antrąją pusę paliekant likimo valiai?

Šitaip užgimė trečiasis planas, papildąs antrąjį. Vokietijos aras išskleis savo sparnus ir viršum britų Ugandos, Kenijos, Šiaurės Rodezijos, Somalio, Prancūzų Gvinėjos, Siera Leonės, Aukso Kranto (Ganos), Madagaskaro, o taip pat Azorų ir Žaliojo Kranto salų. Pastarosios įtrauktos į planą, pageidaujant admiralitetui, kuris numatė ten įrengti karines jūrų bazes.

Prof. Fišerio atradimas sukėlė didelį triukšmą Vakarų Vokietijoje ir NATO šalyse. Vadinasi, kliedėjimai apie "pasaulinį viešpatavimą" prasidėjo žymiai anksčiau, ir Hitleris turėjo savo pirmtakų! "Po ramia vokiečių sąžinė padėta nauja mina"—rašo Hamburgo savaitraštis "Der Špygel".

"Gražiai pasakyta, — ironizuoja lenkų savaitraštis "Sviat", iš kurio perspausdiname šį straipsnį. — Tačiau prisiminkime, kiek visokių minų jau sprogo be mažiausios žalos tai "ramiai sąžinei."

Istorija karčiai pasijuokė iš nepasotinamų vokiškųjų kapitalistų apetitų.

("Švyturys")

San Juan, Puerto Rico —Čionai randasi virš 8,000 Kubos pabėgėlių. Kai kurie jų jau stoja prie cukrinių nendrių darbų.

J. Grigiškis

ĮVAIRIAIS KLAUSIMAIS

Anti-amerikonizmas plečiasi Meksikoje

Pulk. Frederick Buechner, pavažinėjęs po Meksiką, dabar rašo savo įspūdžius. Jis nurodo, jog Meksikoje smarkiai plečiasi anti-amerikonizmas. Gali visur girdėti išsireiškimus prieš Jungtines Valstijas, kad "gringo imperializmas" palaiko Meksikoje vergovę ir išnaudoja Meksikos darbo žmones.

Vargingai gyvenančių darbo žmonių sentimentas prieš Jungtines Valstijas yra labai panašus Azijos ir Afrikos žmonių sentimentui. Pereitais metais 25-uose Meksikos miestuose įvyko prieš amerikiečius atkreiptos demonstracijos. Net už 200 mylių nuo rubežiaus, primityviuose kaimuose jaučiamas prieš amerikiečius nusistatymas.

Pulk. Buechner kalbėjosi su amerikiečiais biznieriais, kurie sakosi įsteigę savo biznius Meksikoje tam, kad suteikti meksikiečiams daugiau darbų. Tačiau meksikiečiai nesą už tai biznieriams dėkingi. Jie sako, kad amerikiečiai "ima jų gyvybės kraują," juos išnaudoja ir kišasi į jų vidujinius reikalus.

Amerikiečių dovanos taipgi nesuteikia amerikiečiams garbės. Gavę dovanas, meksikiečiai šypsodamiesi mandagiai padėkoja ir pavadino "amigo" (prieteliu), bet nusisukęs tave vadina "gringo" — svetimšaliu.

Kas gi kaltas, kad toks prieš amerikinis sentimentas Meksikoje siaučia? Žinoma, monopolistinis kapitalas ir mūsų vyriausybės politika, palaikanti vergovinį išnaudojimą ir nesvietišką skurdą, sudaro pagrindą meksikiečiams neapkęsti amerikiečių. Tokia pat amerikiečiams neapykanta jaučiama visoje Lotinų Amerikoje.

—:—

Sunkus pažangiosios spaudos kelias

New Yorke išeinąs savaitraštis "National Guardian" pakelia savo metinę prenumeratą nuo $5 iki $7. Pakėlimas prenumeratos įeina galion su gegužės 15 diena. Tie, kurie šį laikraštį užsiprenumeruos pirm gegužės 15 d., dar gaus už $5.

Minimo savaitraščio administracija aiškina, jog laikraščio spausdinimo išlaidos pastaraisiais keleriais metais smarkiai pakilo. Net tokie seni liberaliniai savaitraščiai kaip "Nation" ir "New Republic" buvo priversti prenumeratas pakelti iki $8.

Žydų dienraštis "Freiheit" minėjo 40 metų savo gyvavimo sukaktį. Jis skundžiasi pasunkėjusia padėtimi. Veda vajų už sukėlimą $175,000.

Dienraštis "Ruski Golos" taipgi sunkiai verčiasi. Jis skelbia kasmet finansinį $35,000 vajų.

Dienraštis "Vilnis" dabar veda vajų už $10,000 sukėlimą. Vajus, kaip girdėt, eina sėkmingai. Finansinė parama vienatiniam pažangiam lietuvių dienraščiui labai reikalinga. "Laisvės" skaitytojai, tikimės, padės "Vilnies" patriotams vajų sėkmingai pravesti.

Be nuolatinės finansinės paramos, žinoma, pažangioji spauda niekaip negalėtų išsilaikyti, ypač šiuo metu, kai ją reakcija puola.

Visą laiką klydo ir dabar klysta

Fred Warner Neal, tarptautinių santykių profesorius, pripažįsta, kad amerikiečiai (ne visi) visą laiką klaidingai supranta Tarybų Sąjungos padėtį.

"Mes buvome klaidingi," rašo Neal, "kiekvienu didesniu įvykiu Tarybų Sąjungoje nuo pat bolševikų revoliucijos. Tokios revoliucijos mes nenumatėme; kai ji įvyko, mes netikėjome jos sėkmingumu; kai ji buvo sėkminga, mes nesitikėjome socializmo laimėjimo; kai tai įvyko, mes manėme nepripažinti naujos Tarybų valstybės; kai pripažinome, mes skaitėme ją panašia vakarų demokratijoms, vėliau panašia nacizmui; kai vokiečiai ją užpuolė, mes manėme, kad rusai galės išsilaikyti tik šešias savaites; kai jie kare išsilaikė, mes manėme, kad jie negalės greitai atsistatyti; kai jie greitai atsistatė, mes manėme, kad jie nežinos, kaip pasidaryti (atominius) sviedinius, ir taip toliau."

Lietuvių menševikų, nacionalistų ir katalikų vadai kaip tik panašiai protavo ir panašias nesąmones skelbė. Bet ir dabar jie tas pačias nesąmones tebeskelbia. Visi jie pirmiau klydo ir dabar tebeklaidžioja ir savo sekėjus klaidina.

Prof. Neal teisingai pastebi, kad tiems amerikiečiams, kurie tiek daug klaidų darė Tarybų Sąjungos klausimais, laikas persiorientuoti, laikas suprasti tikrąją padėtį. Klaidingas padėties supratimas kaip tik ir sudaro klaidingą atsinešimą Tarybų Sąjungos link.

—:—

Naujo karo kurstytojas mizernai pasirodė

Pereitą mėnesį Londone lankėsi vakarinio Berlyno majoras Willy Brandt. Jį pasikvietė Anglijos Darbo partijos vadovai ir suruošė jam masinį pasitikimo mitingą.

Londoniečiai Brandtą pasitiko, kaip reikia. Mitingą pikietavo atominio karo priešai. Salėje publika ūžė, Brandtui priešiškas pastabas metė, triukšmavo. Pašaukta policija daugelį išmetė iš salės, bet publikos negalėjo nuraminti. Publika apšaukė jį atominio karo kurstytoju, nacių pataikūnu.

Vienas senyvas žmogus atsistojęs pareiškė: "Aš esu žydas. 6 milijonai žydų buvo iššūdyti." Tiek ir užteko. Policija jį išmetė laukan.

Mitingas baigtas mizernai. Brandtas jautėsi, kaip musę kandęs. Bandė kaltinti komunistus, raudonuosius už neramumus Berlyne, bet niekas iš to neišėjo. Kiekvienam buvo aišku, kad jis čia atvyko gauti daugiau šalininkų "Berlyną ginti," tai reiškia, kad už Berlyną pasaulį įvelti į atominį karą.

Kaip tik tuo metu, kai Brandtas lankėsi Londone, Vak. Vokietijos kancleris Adenaueris pareiškė, kad Vokietija turi būti suvienyta ir dabartinių rubežių ji nepripažįsta. Jis norėtų senųjų rubežių ir už juos pasiruošęs kariauti. Brandtas ir Adenaueris tuo klausimu pilnai sutinka. Hitlerininkai taipgi to paties nori.

ŽMOGUS

Mano dvi kojos remias į žemės rutulį,
mano dvi rankos paremia saulės kamuolį,
o tarp žemės rutulio
ir tarp saulės kamuolio—stoviu aš . . .
Mano galva apskrita—kaip žemės rutulys,
kurio gelmėse—kaip rūda ir anglis—
klodais giliai susiklostę smegenys,
aš jas kasu ir lydau iš plieno
didelius daiktus:
traukinius, žemę apjuosiančius, ir laivus,
skrodžiančius žemės gilius vandenynus,
ir lėktuvus, paukščio tolesnį tęsinį,
ir raketas, greitesnes už žaibą
ir greitesnes už mano minties siūlą . . .

Mano galva apskrita—kaip saulės kamuolys
iš kurio gelmės saulės spindulys [lys,
į visas keturias puses spinduliuoja
ir žemėje viską gaivina,
ir įkvepia žemei gyvybę . . .

Kas žemė?
Kas ji be manęs? — — —
Negyvas, raukšlėtas, sunkus kamuolys
nuliūdęs klajojo po didelę mėlyną erdvę,
mėnuly kaip veidrody matė seniai
negražų, rauplėtą, negyvą savo veidą . . .
Iš liūdesio jis ir sukūrė mane,
ir davė man galvą, į saulę ir žemę panašią,
ir mažas mano galvos kamuolys
pranoko didelį žemės kamuolį
ir dabar atstoja jos ašį . . .
ir aš jam daviau jo grožį.
Žemės rutulys sukūrė mane,
o aš jį sukūriau—
naują, jauną ir gražų,
kokiu jis nebuvo . . .
Dviem kojom tvirtai atsispyręs į žemę
ir dviem rankom tvirtai įsirėmęs į saulę,
aš stoviu kaip tiltas
tarp žemės ir saulės,
kuriuo į žemę ateina saulė,
kuriuo į saulę užkopia žemė . . .

Ir sukas, sukas aplinkui mane
mano puikių kūrinių,
mano rankomis nulipintų
iš motinos žemės,
marga ir mišri karuselė:
sukas aplinkui mane
miestai su daugiaaukščiais namais,
gatvių asfaltu, tiltais, stulpais,
šliaužiančių mašinų vabalais,
betono ir plieno gabalais,
vyniojasi man apie kojas ir rankas trausuka ratą aplink galvą lėktuvai, [kiniai,
plūduriuoja apie kojas didžiuliai laivai,
sukasi traktoriai, ūžia staklės,
kyla iš mano rankų palydovai
tarsi balandžių būrys . . .

Stoviu gražus, tvirtas, aukštas, petingas—
tiltas nuo žemės iki pačios saulės—
stoviu pačiame žemės viduryje,
skleisdamas saulėtus šypsenos spindulius
į visas keturias žemės puses—
žmogus—
aš . . .

E. MIEŽELAITIS

Apie kosmoso užkariavimą

Ryšium su Jurijaus Gagarino skridimo metinėmis (balandžio 12 d.) Vilniaus "Tiesa" paduoda sekamų duomenų apie tarybinius žygius kosmosui užkariauti:

1957 metų spalio 4 dieną į orbitą išvestas pirmasis dirbtinis žemės palydovas. Svoris — 83.6 kilogramo. Orbita — eliptinė, iki 900 kilometrų aukščio.

-:- -:- -:-

1957 metų lapkričio 3 d. į orbitą išvestas antrasis dirbtinis žemės palydovas. Svoris — 508.3 kg. Orbita—eliptinė, iki 1,700 km. aukščio. Be aparatūros palydove buvo taip pat konteineris su šunimi Laika.

-:- -:- -:-

1958 metų gegužės 15 d. į orbitą išvestas trečiasis dirbtinis palydovas. Svoris — 1,327 kg. Orbita—eliptinė, su didžiausiu aukščiu viršum žemės paviršiaus — 1,880 km. Palydove buvo aparatūra eilei geofizikos ir fizikos problemų tirti.

-:- -:- -:-

1959 metų sausio 2 d. Mėnulio link paleista kosminė raketa. Paskutinės pakopos svoris be kuro—1,472 kg. Praslinkus 34 valandoms po starto, raketa praėjo netoli Mėnulio ir išėjo į orbitą aplink Saulę tarp Žemės ir Marso orbitų.

-:- -:- -:-

1959 metų rugsėjo 12 d. paleista kosminė raketa į Mėnulį. Paskutinės pakopos svoris be kuro—1,511 kg. Rugsėjo 14 d. 0 valanda 02 minutės 24 sekundės Maskvos laiku raketa pasiekė Mėnulio paviršių, nugabenusi tenai vėliavėles su TSRS Herbo atvaizdu ir užrašu: "Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjunga." 1959 metai, rugsėjis."

-:- -:- -:-

1959 metu spalio 4 dieną Mėnulio link paleista trečioji raketa su automatine tarpplanetine stotimi. Paskutinės pakopos svoris be kuro — 1,553 kg. Spalio 7 dieną, skrisdama aplink Mėnuli, stotis pagal iš Žemės duotą komandą nufotografavo iš Žemės nematomą Mėnulio pusę ir persiuntė atvaizdą į Žemę.

-:- -:- -:-

1960 metų sausio 20 dieną paleista balistinė daugio pakopų raketa sunkiesiems Žemės palydovams išvesti. Priešpaskutinė raketos pakopa kartu su paskutinės pakopos maketu išvystė daugiau kaip 26 tūkstančių km per valandą greitį ir pasiekė numatytą rajoną, kuris nuo starto punkto buvo maždaug už 12.5 tūkstančio km, skaičiuojant Žemės paviršiumi.

-:- -:- -:-

1960 metų gegužės 15 d. į orbitą išvestas pirmasis kosminis laivas. Svoris — 4,540 kg. Orbita—artima apskritinei, su aukščiu apie 320 km. Laive hermetiška kabina su krūviu, imituojančiu žmogaus svorį, ir su visais įrengimais būsimam žmogaus skridimui.

-:- -:- -:-

1960 metų rugpiūčio 19 d. į orbitą išvestas antrasis kosminis Laivas. Svoris — 4,600 kg. Orbita: apogėjus —339 km, perigėjus — 306 km. Laive buvo bandomieji gyvūnai — šunes Strelka ir Belka, pelės, žiurkės, vabzdžiai, o taip pat augalai ir mikrobai. Pirmą kartą istorijoje gyvūnai, atlikę daugiau kaip 700 tūkstančių kilometrų kosminį skridimą, sugrįžo į Žemę.

-:- -:- -:-

1960 metų gruodžio 1 dieną į orbitą išvestas trečiasis kosminis laivas. Svoris — 4,563 kg. Orbita: apogėjus — 265 km, perigėjus—187.3 km. Laive buvo šunys Pčiolka ir Muška, vabzdžiai ir augalai.

Kadangi laivas turėjo leis žemyn neapskaičiuota trajektorija, jis, patekęs į tankius atmosferos sluoksnius, liovėsi egzistavęs.

-:- -:- -:-

1961 metų vasario 4 dieną buvo išvestas į orbitą sunkusis dirbtinis Žemės palydovas. Svoris — 6,483 kg. Orbita: apogėjus — 327.6 km, perigėjus—223.5 km.

-:- -:- -:-

1961 metų vasario 12 dieną į orbitą išvestas sunkusis dirbtinis Žemės palydovas, kuris nusiuntė automatinę stotį Veneros planetos linkui. Stoties svoris — 643.5 kg. Stotyje—vėliavėlė su TSRS Valstybinio herbo atvaizdu.

-:- -:- -:-

1961 metų kovo 9 dieną į orbitą išvestas ketvirtasis kosminis laivas. Svoris — 4,700 kg. Orbita: apogėjus—248.8 km, perigėjus—183.5 km. Laive — kabina su šunimi Černuška ir kitais biologiniais objektais. Gyvūnai laimingai sugrįžo į Žemę.

-:- -:- -:-

1961 metų kovo 25 dieną į orbitą išvestas penktasis kosminis laivas. Svoris — 4,695 kg. Orbita: apogėjus — 178.1 km. Laive — kabina su šunimi Zviodočka ir kitais biologiniais objektais. Pagal komandą iš Žemės laivas tą pačią dieną nutūpė numatytame rajone.

-:- -:- -:-

1961 metų balandžio 12 dieną 9 val. 07 min. Maskvos laiku į orbitą aplink Žemę buvo paleistas kosminis laivas "Vostok" su žmogumi. Pirmasis žmogus, nuskridęs į kosmosą, yra TSRS pilietis Jurijus Gagarinas.

Apskridęs Žemės rutulį ir atlikęs numatytus tyrimus, laivas laimingai nutūpė numatytame Tarybų Sąjungos rajone 10 val. 55 min. Skridimas truko 108 minutes.

-:- -:- -:-

1961 metų rugpiūčio 6 d. 9 val. Maskvos laiku buvo paleistas į orbitą Žemės palydovas kosminis laivas "Vostok-2," kurį pilotavo Tarybų Sąjungos pilietis lakūnas - kosmonautas majoras Germanas Titovas.

Atlikęs daugiau kaip 17 apsisukimų aplink Žemę, "Vostok-2" laimingai nutūpė numatytame rajone.

-:- -:- -:-

1962 metų kovo 16 dieną paleistas eilinis dirbtinis Žemės palydovas. Parengiamiausiais apskaičiavimais, jis išėjo į orbitą su 217 kilometrų perigėjumi, 980 km apogėjumi. Šis paleidimas buvo aukštutinių atmosferos sluoksnių ir kosminės erdvės tyrimo programos tęsinys. Šiai programai įvykdyti per 1962 metus iš įvairių Tarybų Sąjungos kosmodromų bus paleista dirbtinių Žemės palydovų serija.

-:- -:- -:-

1962 metų balandžio 6 d. išvestas į orbitą eilinis dirbtinis Žemės palydovas "Kosmos-2." Jame buvo mokslinė aparatūra, įgalinanti toliau tirti kosminę erdvę. Maksimalus palydovo nutolimas nuo Žemės paviršiaus — 1,560 kilometrų, o minimalus—213 kilometrų.

"Sniego žmogus" ar beždžionė?

Spauda praneša, kad Pamiro kalnuose tarybiniai pasieniečiai nušovė "sniego žmogų". Įžymus tarybinis mokslininkas profesorius Borisas Poršnevas, TSRS Mokslų akademijos Istorijos instituto darbuotojas, ką tik grįžo į Maskvą iš Dušanbės. APN korespondentas susitiko su mokslininku.

Klausimas: Ar pasitvirtino gandai, kad Pamire buvo nušautas "sniego žmogus"?

Atsakymas: Ne. Tai ištie vien tik gandai. Visa istorija yra tokia. Netoli nuo Iškašimo Pamire, prie sienos, kolūkio aviganis Asledinovas Mirobšo pamatė ant šieno kupetos kažkokį jo ligi tol dar nematytą gyvūną. Kai aviganis priėjo arčiau prie kupetos, gyvūnas pradėjo nuožmiai prunkšti. Mirobšo išsigando ir leidosi bėgti pas pasieniečius. Kai tik jie atvyko, gyvūnas nubėgo kalnų link. Jo sugauti nepavyko. Tada jį nušovė.

Pasirodė, kad nušautas ne "sniego žmogus", bet paprasta beždžionė - makaka, tur būt, patinas tankiu, vietomis pilkšvai rusvu plaukų kailiu. Jo kūnas buvo apie metro ilgio, uodega — dvidešimt trijų centimetrų, beždžionė svėrė aštuonis kilogramus.

Kaipgi galėjo patekti ši beždžionė į Pamirą, į tokias atšiaurias vietas, daugiau kaip 3,000 metrų viršum jūros lygio? Juk niekas ir niekuomet iš vietinių gyvetojų savo krašte nematė beždžionių. Galvojama taip pat, kad beždžionė čion pateko iš tolimų kraštų. Tokie atvejai aprašyti zoologijoje. Ji galėjo ateiti iš Tibeto, iš Indijos arba Pakistano.

Yra žinoma, kad makakos-rezusai gali gyventi šaltų, aukštų kalnų sąlygomis ir moka puikiai plaukioti. Antra vertus, galvojama, kad šis gyvūnas pateko į Pietų Pamirą iš vilkstinių kelio, kuris eina kaimyninio Afganistano teritorija.

Suglaudus visa tai, kas pasakyta aukščiau, galima teigti, kad nušauta beždžionė neturi nieko bendro su vadinamuoju "sniego žmogumi". Tai tiesiog įdomus zcologinis atvejis, kuris, tiriant toliau, gali būti lengvai išaiškintas.

Klausimas: O ar yra vis dėlto pagrindas manyti, kad Azijos aukštų kalnų rajonuose gali būti rastas gyvūnas, žinomas "sniego žmogaus" pavadinimu?

Atsakymas: Šiuo metu specialistai tiek Tarybų Sąjungoje, tiek ir užsienyje turi labai daug duomenų apie šį mįslingą gyvūną. Turiu pasakyti, kad pats "sniego žmogaus" pavadinimas tik klaidina, nes galima kalbėti visai ne apie žmogų, kuris gyvena amžino sniego rajone. Pažymėjus žemėlapyje visas turimas žinias apie plaukuotus gyvūnus, panašius į žmogų, bet nemokančius kalbėti ir dirbti, matome, kad jie buvo aptinkami tam tikromis biogeografinėmis sąlygomis.

Trumpas visų tarybinių ir užsienio mokslininkų tyrimų rezultatas ryšium su "sniego žmogaus" problema gali būti išreikštas dviem schemomis. Sutinkamai su pirmąja schema manoma, jog mokslas tiria ne vieną, o tris-keturis tipus gyvūnų, aptinkamų įvairiose geografinėse srityse. Ištų gyvūnų vieni yra artimesni beždžionėms, panašioms į žmogų, kiti artimesni žmogaus palikuonims, kuriuos iškasa archeologai. Sutinkamai su antrąja nuomone, turima galvoje viena, bet labai įvairi veislė, kuri, aplamai paėmus, atsiliekа nuo dabartinio žmogaus maždaug tiek pat kaip neandertaliečiai.

Dabar tarybinis mokslas įžengia į naują etapą tiriant į žmogų panašaus gyvūno problemą. Gausūs negalutiniai duomenys susisteminti ir išanalizuoti. Priekyje—viliojančios perspėktyvos antropologiniams, fiziologiniams ir kitiems tyrimams.

V. N.

Rasta gyvenvietė ežero dugne

Vienas įdomiausių šių dienų archeologinių atradimų Lenkijoje tai senos gyvenvietės liekanos, rastos Pulakių ežero dugne Mrongovo apskrityje, Olštino vaivadijoje.

Archeologai nustatė, kad šią gyvenvietę įkūrė baltai —prūsų pirmtakūnai maždaug prieš 2400 metų pelkėtoje ežero įlankoje gynybos tikslais. Nemažą reikšmę jos gyventojams turėjo neužšalančios vandens versmės. Rasti gerai išsilaikiusių medinių konstrukcijų fragmentai rodo, jog visa gyvenvietė rėmėsi į rąstų pastolius.

Gyvenvietės po vandeniu atradimas labai sudomino archeologus. Pulakių ežere pradėti povandeniniai tyrimai. Atrastų ežero dugne baltų gyvenvietės liekanų apdorojimas duos įdomių duomenų apie jos gyventojus.

Iš rastų daiktų archeologai spėja, kad šios gyvenvietės gyventojai baltai gyveno glaudžiuose santykiuose su senaisiais slavais. Gyvenvietės teritorijoje buvo liejyklos, gyventojai augino javus ir kiaules. Tai rodo rastos liejimo formų liekanos, gyvulių kaulai, akmeninės girnos.

Redakcijos Atsakymai

J. Strižauskui. Ačiū už rašinėjimą. Bet apie tai, kad vietos anglų laikraštis rašė, jog TSRS kepyklos atsisakė kepti žydams velykoms macus, tai rašyti neverta. Visur reakcionieriai tą propagandą veda. TSRS valdiškos kepyklos nekepa stačiatikių cerkvėms religinėms apeigoms "pyragaičių", tai kodėl turėtų kepti žydams macus?

Tarybų Sąjungoje religija yra atskirta nuo valstybės. Religinėms įstaigoms valdžia nekliudo pasigaminti "pyragaičių", komunijų ar macų, jeigu jos nori, bet visuomeninėms kepykloms nėra reikalo tai gaminti.

F. Imbrasui. Ačiu už iškarpą apie Reginą Leonaitę, bet "L." apie tai jau buvo rašyta žiniose ir Krisluose.

Ką kalba Vilniaus žiburiai

(Laiškas iš Vilniaus)

Keli šimtai Amerikos lietuvių turistų, kurie lankėsi Lietuvoje, turėjo progos įsitikinti, kaip plačiai išaugo Vilniaus pramonė. Žinoma, jiems, kurie daugumoje pirmą kartą Vilnių pamatė, sunku tą išaugimą įvertinti, mažai žinant apie tai, kas buvo Vilniuje seniau. O mums, jau seniems Vilniaus gyventojams, kurie metai iš metų stebime Vilniaus pramonės augimą, tas suklestėjimas ryškiai matomas ir jis kelia didelį džiaugsmą. Gerai atsimename, kokia tai menka buvo seniau Vilniaus pramonė, kaip mažai tebuvo čia stambesnių fabrikų ir gamyklų.

Užtenka jau iš viršaus mėsti žvilgsnį, kaip tuoj krenta į akis tas didelis skirtumas. Seniau, kai privažiuodavai Vilnių iš Kauno pusės arba iš Ukmergės, besileisdamas nuo kalno matydavai vos nedidelį elektros žiburių ruoželį kažkur tolumoj. O dabar atvažiuojantį tamsoje Vilnius sveikina begalinėmis elektros žiburių girliandomis, galima sakyti, visa švesos jūra, jei palygini su praeitimi.

Ir daugybė tų žiburių priklauso naujiems fabrikams, gamykloms, įvairioms pramonės įmonėms, kurių taip daug pristatyta Vilniuje. Tai pastatyta per trumpą laiką po karo—per paskutiniuosius 10-12 metų. Greta su sugriautųjų namų atstatymu, vyko tas naujų fabrikų ir gamyklų statymo darbas. Kokių tik įvairiausių, nelauktų, netikėtų gaminių dabar išleidžia Vilniaus pramonė — nuo elektros skaitiklių ir geležies apdirbimo staklių ligi magnitolų ir sudėtingiausių elektroninių skaičiavimo mašinų.

Per dešimtmetį nuo 1950 ligi 1960 metų darbininkų skaičius Vilniaus pramonėje padidėjo 3 kartus ir pasiekė daugiau kaip 52,000 žmonių. Taip pat trigubai padidėjo statybos darbininkų, kurių priskaičiuojama apie 18,000. Taigi, vien pramonėje, statyboje ir transporte dirbančiųjų skaičius pasekė apie 80,000 žmonių. Oprisimename, kad buržuazijai valdant Lietuvos pramonėje (be Vilniaus krašto) dirbo tik apie 40,000 darbininkų. O štai dabar viename Vilniuje žymiai daugiau.

Noras pasidalinti mintimis apie Vilniaus pramonę užėjo man šiomis dienomis pabūvojus vienoje žymiausiųjų Vilniaus įmonių — skaičiavimo mašinų gamykloje. Prieš ketverius metus čia buvo tuščia, driekėsi dykvietė, vietomis žaliavo daržai. O dabar iškilę didžiuliai gamyklos korpusai, kuriuose verda įtemptas darbas. Tūkstančiai žmonių čia triūsa prie sudėtingiausios gamybos, kokia yra elektroninių skaičiavimo mašinų gamyba.

Stebiesi žmogus, matydamas, kaip čia tūkstančiai darbininkų, meistrų, inžinierių ir mokslininkų sugebėjo per trumpą laiką įsavinti tokią naują produkciją. Kaip kruopštus čia darbas liudija vien tai, kad vieną mašiną sudaro kelios dešimtys tūkstančių įvairiausių dalių ir dalelyčių. Tų dalelių gamintojai bei jų surinkėjai turi įtempti didžiausią dėmesį ir dirbti nepaprastai tvarkingai. Dėl mažiausio netikslumo arba klaidos surenkant, ši išmintinga mašina dirbs netiksliai. O koks jos darbas, liudija, tai, kad mašina per sekundę atlieka tūkstančius veiksmų, vykdo sudėtingiausius skaičiavimus.

Merginos ir moterys, jaunuoliai ir pagyvenę vyrai iš Vilniaus ir Kauno, iš Rokiškio ir Raseinių, iš Leipalingio ir Kretingos bei iš kitų respublikos vietų, daugiausiai žemdirbių vaikai, atlieka tą sudėtingą darbą. Neseniai dar jokio supratimo apie panašias mašinas ir apskritai apie pramonę neturėję, jauni žmonės, vyresniųjų pamokyti, jau visiškai įsispecializavo ir gerai atlieka savo darbą.

Beveik visi inžinieriai — jaunimas, baigęs Kauno Politechnikos Institutą. Ir pats šio sudėtingo darbo vadovas utėniškis B. Borisa taip pat Kaune išėjęs aukštuosius mokslus. Dauguma įmonės darbininkų ir eilinių tarnautojų yra išėję vidurinį mokslą, o kai kurie mokosi vakarinėse vidurinė mokyklose.

Prie gamyklos veikia ir specialus konstruktorių biuras, kuriame dirba daugiausiai jauni mokslininkai - fizikai. Jie vykdo čia mokslinius darbus, tobulina ir gerina mašinų konstrukciją, įneša racionalizatoriškus pasiūlymus, daro naujus išradimus.

Įmonė pagamino pirmąją skaičiavimo mašiną 1959 metu viduryje. O dabar jau jos produkcija siunčiama į daugelį tarybinių respublikų. Gerą vardą ji turi ir užsienio šalyse. Gamykla vis auga, plečiasi ir joje bręsta naujo gyventojo statytojai.

Lankydamas šią ir kitas gamyklas, supranti, kaip laiku ir išmintingai buvo padaryta perorganizavus Kauno universitetą į Politechnikos Institutą. Tas Institutas pasidarė didžiausios svarbos kadrų — inžinierių kadrų puikia kalve. Per 10 metų Institutas išleido apie 7,000 inžinierių ir kasmet išleidžia po 750 ir daugiau įvairių sričių inžinierių. Koks tai skirtumas su buržuazinės santvarkos laikais, kada Lietuvoje per visus 20 metų aukštuosius mokslus išėjo vos 2,914 žmonių. O ir tai jų tarpe 486 baigė tokį "mokslą," kaip teologiją. Inžinierių buvo per tą laiką išleista mažiau, negu teologų.

Nors ir daug inžinierių dabar Lietuvoje išleidžiama, bet sparčiai pramonei kylant jų dar neužtenka. Ir šlykštu skaityti kartais pasirodančius reakcinėje Amerikos lietuvių spaudoje plepalus, kad, girdi, Lietuvoje baigiami inžineriai esą gabenami kažkur kitur, o į Lietuvą siunčiami iš kitur, kad tokia esanti gudri "Maskvos politika", ir t. t.

Žinoma, tie, kas pripratę žiūrėti į lietuvius darbo žmones kaip į bernus ir piemenis, negali ir negalės suprasti, kaip tai tūkstančiai tų darbo žmonių vaikų taip gerai išėjo mokslus, tapo inžinieriais ir kitokiais aukštos kvalifkacijos specialistais, ir turi pakankamai darbo Lietuvoje. Ką gi, tegul jie sau nesupranta, o Lietuvos žmonėms nuo to nei šilta, nei šalta.

Kaip gi reakcininkams nešėlti ir nesiusti, jei Vilnių atgavę 1939 metais, jie nežinojo, ką daryti su tūkstančiais bedarbių. Su vis audringesnėmis demonstracijomis ir bedarbių protestais kovoti jie žinojo tik vieną priemonę — didinti ir stiprinti policijos jėgas. O štai viename Vilniuje šiandie darbininkų daugiau, negu ponų valdomoje Lietuvoje, o visiems darbo užtenka.

Tokių stebuklų negali suprasti už Atlanto savo kudašių išnešę buvusieji ponai, negali jų išaiškinti ir ten atsidūrę sutanuoti teologai.

J. Paliukonis

Vilnius, 1962. IV. 10.

Filmas apie jaunuosius talentus

...Vytautui Abariui—Zarasų rajono kolūkiečių sūnui — neseniai suėjo dar tik trylika. Tačiau savo puikiu grojimu jis jau spėjo išgarsėti ne tik visoje Vilniaus meno mokyklojeinternate, bet ir respublikoje.

Šis klarnetistas drauge su kitais jaunaisiais mokyklos muzikais ne kartą koncertavo Vilniuje, Kaune, o taip pat Taline, Rygoje, Tartu, Jelgavoje ir kituose miestuose. O netrukus su jaunuoju klarnetistu ir jo draugais, — Vilniaus meno mokyklos - internato moksleiviais, jų gyvenimu susipažins ir daugelis plačiosios mūsų šalies kino žiūrovų.

Vilniuje viešėjusi Maskvos mokslo - populiarių filmų kino studijos darbuotojų grupė paskyrė pasakojimui apie Vilniaus meno mokyklą-internatą ir joje besimokančius jaunus talentus.

—Jus, tikriausiai, domina, kodėl mes savo filmui pasirinkome Vilnių? Matote, Vilniaus mokykla-internatas yra pirmoji ir vienintėlė šalyje tokio tipo mokymo įstaiga, kurioje bandoma vienos mokyklos rėmuose sujungti tris specialybes —muziką, baletą ir vaizduojamąjį meną,—pasakoja filmo režisierė, RTFSR nusipelniusi meno veikėja L. Stepanova. —Tai teigiamai veikia jaunuosius talentus.

Jų meninis auklėjimas tampa visapusišku, nes, tarpusavy bendraudami, jie nuolat plečia savo akiratį visose meno srityse. Siekiant supažindinti visuomenę su naujais jaunųjų talentų auklėjimo metodais, mes ir sukursime šį fimlą.

Be jo nufilmavome nemažai įdomių epizodų, kurie įeis į mūsų studijoje sukamą pilnametražinį filmą "Pavasaris dainuoja," kuris skiriamas Tarptautiniam P. Čaikovskio vardo muzikų konkursui Maskvoje ir pasakos apie tą didelį dėmesį, kuris skiriamas estetiniam moksleivių auklėjimui.

Į šį filmą bus įjungti epizodai apie jaunąją baleriną, kauniečio darbininko Samoilovo dukrą Liudą, apie Kuršėnų vaikų namų auklėtinius — Antaną Potapovą ir Saulių Bertulį, šiuo metu besimokančius pirmojoje šalyje Vilniaus meno mokykloje-internate.

R. Česna

Žinios iš Lietuvos

Hitlerininkų penktoji kolona Lietuvoje

Tai archyvinių dokumentų rinkinys, parengtas Lietuvos TSR Mokslų akademijos archyviniams dokumentams skelbti redakcijos iš serijos "Faktai kaltina." Rinkiny skelbiami 1940-1941 metų laikotarpio dokumentai, parodantieji lietuviškųjų nacionalistų veiklą nuo to laiko, kada buvo nuversta Lietuvoje fašistinė valdžia, iki karo pradžios. Skelbiamieji dokumentai nenuginčijamai įrodo, kad buržuaziniai nacionalistai - voldemarininkai, tautininkai, krikščionys-demokratai, liaudininkai ir kiti buvo hitlerininkų agentai ir padėjo hitlerininkams įsiveržti į Tarybų Lietuvą. Dokumentai demaskuoja buržuazinių nacionalistų organizaciją "Lietuvių aktyvistų frontas," kuri tarnavo hitlerinei žvalgybai ir, hitlerininkams padedant, aktyviai dalyvavo tarybinių žmonių žudynėse. Rinkinį paruošė B. Baranauskas.

Knygą išleido Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla 10,000 egzempliorių tiražu.

"V. N."

Suūžia vis daugiau staklių

Kaunas. — Naujajame "Drobės" fabriko priestate rikiuotėn stoja vis nauji įrengimai, mašinos, vis daugiau staklių gamina vertingus audinius.

Štai naujai perkeltoje verpykloje sumontuotos ir šiuo metu išbandomos 4 dvišaudyklinės AT2-200 staklės ir artimiausiu metu bus paleistos dar šešerios. Vadovaujami meistro V. Palubinsko, audėjai jau neblogai įsisavino neseniai sumontuotą ataudų sukimo mašiną. Dar vieną tokio tipo mašiną montuotojai su su B.Stankevičium priekyje netrukus irgi baigs montuoti.

Perkeliant naują techniką į naująsias patalpas, jose jau įrengta garo purkštuvai normaliam drėgmės režimui palaikyti. Pusėje cecho jau įruoštos liuminescencinio apšvietimo lempos.

S. Garnelis

Faktai ir skaičiai

• 1961 metais TSRS liaudies ūkyje moterys sudarė: pramonėje—44 proc.., kolūkiečių tarpe — 57 proc., švietime—70 proc., sveikatos apsaugoje — 85 procentus bendro darbininkų ir tarnautojų skaičiaus.

• Iki revoliucijos 86.3% mūsų šalyje moterų buvo beraštės. Dabar specialistų su aukštuoju ir viduriniu specialiuoju išsilavinimu tarpe yra 59% moterų.

• 1961 metais TSRS mokslo ir mokslinio tyrimo įstaigose vadovų ir specialistų tarpe buvo 52 procentai moterų. TSRS Mokslų akademijoje ir sąjunginių respublikų mokslų akademijose buvo 15.5 tūkstančio moterų — mokslinių bendradarbių, 24 Mokslų akademijos akademikės ir narės-korespondentės, 4,900 mokslų daktarų ir kandidatų.

• 50 tūkstančių geriausių mūsų šalies žmonių pasekė šlovingu V. Gaganovos pavyzdžiu, perėjo į atsiliekančius barus ir pagerino jų darbą (daviniai 1961 metų spalio mėnesiui).

• Vien 1961 metais vaikų darželiams ir lopšeliams išlaikyti valstybė išskyrė daugiau kaip 1,200 milijonų rublių; vaikų darželius ir lopšelius lankė daugiau kaip 4,740 tūkstančių vaikų.

• Tarybų Sąjungos Komunistų partijos Programoje numatoma iki 1980 metų visuomenės sąskaita pereiti prie nemokamo vaikų išlaikymo vaikų įstaigose ir mokyklose-internatuose.

("Komjaunimo tiesa")

Su šilutės įmonių ženklu

Šilutė. — Į šilutės durpių kraiko fabriką laiškanešys atnešė laišką. Rašė viena JAV firma. Amerikiečiai gerai įvertino šilutiškių pagamintą durpių kraiką ir pranešė, kad jis JAV turi didelę paklausą. Neseniai į Jungtines Valstijas buvo pasiųsta trečioji kraiko siunta. Šiemet durpių kraiką numatoma eksportuoti ir į Angliją.

Gaminiai su Šilutės įmonių ženklu pasiekia vis daugiau užsienio šalių. Indija, JAR, Irakas, Birma, Mongolijos Liaudies Respublika—tai toli gražu nepilnas užsienio šalių sąrašas, į kurias savo gaminius siunčia Šilutės hidraulinių pavarų gamykla. Šiais metais šioje įmonėje pagamintus kranus pirks 12 užsienio šalių. Sviesto-sūrių gamyklos sviestas ir sūriai siunčiami į Čekoslovakiją, Vokietijos Demokratinę Respubliką, Prancūziją.

K. T.

Svarbiausios šių metų statybos

Lietuvos Ministrų Taryba patvirtino svarbiausių respublikos statybų sąrašą metams.

Svarbiausių jų statybų tarpe — Kėdainių chemijos kombinatas, Kauno dirbtinio pluošto, Kauno ketaus liejinių, Vilniaus "Neries" žemės ūkio mašinų, Vilniaus kuro aparatūros, Vilniaus "Komunaro" staklių, Ukmergės "Vienybės" šaldymo įrenginių gamyklos, Panevėžio stiklo fabrikas, Vilniaus baldų-medžio apdirbimo kombinatas, Klaipėdos mėsos kombinatas, Lietuvos žemės ūkio akademija.

Svarbiausioms statyboms priklauso taip pat šiemet atiduodami naudotis stambūs gyvenamieji namai, mokslo įstaigos, mokyklos, mokyklų internatai ir ikimokyklinės vaikų įstaigos.

Lietuvos šiluminė elektrinė ir Akmenės cemento gamykla, TSRS Ministrų Tarybos nutarimu įtraukti į svarbiausiųjų šalies statybų sąrašą.

Respublikos Ministrų Taryba įpareigojo Lietuvos liaudies ūkio tarybą, ministerijas, žinybas, miestų ir rajonų vykdomuosius komitetus kartu su parangos organizacijomis paruošti ir patvirtinti darbų vykdymo grafikus svarbiausioms statyboms, o taip pat priemones, užtikrinančias, kad šios statybos bus netrikdomai aprūpinamos medžiagomis ir įrengimais, kad būtų įvykdytas statybos ir gamybinių pajėgumų įvedimo nustatytais terminais planas.

(Elta)

Parama šefuojamam kolūkiui

Kaunas. — Pirmieji respublikoje "Limos" fabriko racionalizatoriai padėjo šefuojamam Kauno rajono "Pažangos" kolūkiui įsteigti racionalizatorių tarybą. Padėjo limiečiai praeitais metais ir mechanizuoti daugelį imlių darbo procesų. Atidžiai sekė tekstininninkai TSKP CK kovo Plenumo darbą, skaitė jo nutarimą. Ir jie įsipareigojo dar labiau sustiprinti pagalbą žemdirbiams.

Šiomis dienomis į kolūkį išvyks šaltkalviai A. Valinskas ir V. Šelgunovas. Jie padės kolūkiečiams paruošti inventorių pavasario darbams. Ruošiasi vykti į kolūkį ir racionalizatoriai. Jie ištirs tolesnio darbo mechanizavimo galimybes

V. Baublys

1 ir 1,500!..

Buržuazijai valdant, Lietuvoj aukštąjį mokslą baigė viena inžinierė — taip mūsų korespondentui pasakė Kauno Politechnikos instituto rektorius fizikos mokslų daktaras akademikas K. Baršauskas ir parodė buvusio smetoninio universiteto archyvo knygą. Joje aiškiai parašyta — iki 1940 metų sausio 1 dienos universitetą baigė viena inžinierė.

O kokia padėtis dabar?

Jau pirmaisiais tarybinio gyvenimo metais į darbininkų fakultetus stojo tūkstančiai darbininkų vaikų, kurie po kelerių metų papildė respublikos aukštąsias mokyklas. Pradžioje moterų, baigusių techniškuosius fakultetus, buvo nedaug, o 1960 m. Politechnikos institutą baigė 220 moterų-inžinierių. Iš viso pokario metais inžinierių diplomus gavo apie 1,500 moterų.

Šiuo metu institute mokosi 1,067 studentės. 598 moterys lanko vakarinius instituto fakultetus, 113 mokosi neakivaizdiniu būdu.

Pirmąją Lietuvos inžinierę technikos mokslų kandidatę elektrotechnikos fakulteto docentę Larisą Rašauskienę mes radome studentų tarpe. Sužinojusi mūsų apsilankymo tikslą, ji nusišypsojo.

—Tai tikra tiesa, — pasakė ji. — Į technikos fakultetą įstojome kelios merginos, bet užbaigti pasisekė tik man vienai.

Mergina — inžinierius — tai atrodė keista ir originalu net patiems dėstytojams, kurie netikėjo, jog Larisai užteks kantrybės baigti universitetą. Bet tikra moters tragedija prasidėjo po to, kai Larisai buvo įteiktas inžinieriaus-elektromechaniko diplomas. Darbo ji negavo, nes įmonių savininkams moteris - inžinierė buvo nereikalinga, o jos norai dirbti inžiniere — juokingi. Ir tik pažįstamiems padedant ji pradėjo dirbti technike "Elektros" bendrovėje.

1940 metais Larisa dirba pagal savo specialybę įsteigtame Kauno politechnikume. Bet ramų darbą nutraukė karas, okupacija.

Praūžus karo audrai, Larisa Rašauskienė buvo pakviesta dėstyti buvusiame Kauno universitete. Čia ji dirba ir ruošia mokslinį darbą, kurį 1959 metais sėkmingai apgina, ir jai suteikiamas technikos mokslų kandidatės vardas.

A. Didžiulis

Paveikslai gimsta gražiajame gintariniame pajūryje

Palanga . . . Ji visuomet vienodai graži ir viliojanti. Jūra, kopos, nuostabus pušynas ir karštą vasaros dieną, ir šiandien, kada jūroje daužosi ledo lytys, teikia įkvėpimo šimtams mūsų šalies dailininkų, atvykstantiems į čia esančius TSRS Dailės fondo dailininkų kūrybos namus.

Pastaruosius du mėnesius šių namų šeimininkais buvo vien jaunimas — 40 jaunų dailininkų, suvažiavusių čia iš Maskvos, Ukrainos, Baltarusijos, Moldavijos, Armėnijos, Azerbaidžano, Tadžikijos, Uzbekijos, Latvijos, Estijos. Jie čia kūrė savo darbus Visasąjunginei dailės parodai, skirtai VLKJS XIV suvažiavimo garbei.

Du mėnesiai, kuriuos dailininkai praleido Palangoje, davė nelauktai puikių rezultatų. Į Visasąjunginę parodą buvo priimti net penkiolikos čia dirbusių dailininkų darbai. Tarp šimtų geriausių kūrinių šios parodos Maskvoje lankytojai matys lietuvės Nijolės Meškytės, esto Eicho Arak, latvio Semionso Šegelmanso, armėno Grigorijano Masiso, Petrozavodsko dailininko Boriso Pomercevo, Tadžikistano tapytojo Stanislavo Babikovo ir kitų paveikslus, skulptūras, grafikos darbus, gimusius čia, Palangoje.

Taip vaisingai dirbti dailininkai galėjo tiktai esant puikiai kūrybinei atmosferai. Žiuri (sprendėjų) komisijos aukštai įvertinti darbai gimė ne tarp senų grafo Tiškevičiaus rūmų sienų, kuriuose įsikūrė dailininkų kūrybos namai, bet tarp paprastų gyvų šių dienų darbo žmonių. Kiekvieną dieną dailininkai važiuodavo į Klaipėdą, lankydavosi žvejų uoste, laivų remonto įmonėje. Čia jie piešė, tapė žvejus, darbininkus, atidžiai įsigilindami į jų gyvenimą, siekius, svajas. Kaip tik čia gimė azerbaidžaniečio Agasio Mamedovo "Lietuvos žvejo portretas jūroje," ukrainiečio Vladimiro Gorbačenkos peizažai "Baltijos uostas," Briansko dailininkės Albinos Akritas lino grabiūrų serija "Darbininkai" ir kiti darbai.

Daugiau kaip pustrečio tūkstančio įvairaus amžiaus tarybinių dailininkų pabuvojo šiuose namuose nuo jų įsikūrimo dienos. Ir visi jie čia sukūrė šių dienų gyvenimu alsuojančius kūrinius, surado šių dienų grožį naujame, ateities žmoguje.

Z. Serapinas

NUOTRAUKOJE: Latvijos dailininkas S. Šegelmanas tapo darbininko portretą.

MIAMI, FLA.

Lygiai po vienerių metų

Kai Kubos žmonės sukilo prieš Jungtinių Valstijų kapitalistų užlaikomą Batistą, kuris kruvinai engė savo žmones, Miamės ponai nusigando. Jie rėkė, klykė, kad Kastro silpnas: jį tik reikią stuktelti ir jis nuvirs, o jį reikia tuč tuojau nuversti — pasiųsti gerą būrį pabėgėlių (visokių dykaduonių), kurie pradėjo bėgti iš Kubos čia būrlais, kaip kokie skėriai.

Kai iš Kubos nuo Batistos režimo bėgdavo į Miamį biedni žmonės, mūsų ponai nematė ir nenorėjo matyti, kaip anie tada čia gyveno, jiems niekas nedavė nei surūdijusio cento, dar juos išnaudojo iki gyvo kaulo biznieriai, kurie jiems kartais davė kokį darbelį, kurio jau vietiniai nenorėjo, o kubietis dirbo tik už pusę to, ką mokėtų vietiniui.

Bet, kai pradėjo čia bėgti batistiški ponai, tai mūsų ponai ir valdininkai tuojau surado darbus (dažnai paleidžiant iš darbų vietinius, o sudėjo bėglius kubiečius) ir surado milijonus dolerių jų šelpimui. O kai ant vietos nebebuvo pinigų, tuojau Floridos kongresmanai ir senatoriai pasidarbavo ir federalė valdžia pirmiausia paskyrė tam $22,000,000, o vėliau daugiau.

Davė gyventi namus, visokiais būdais šelpė ir beveik prievarta vertė vietinius gyventojus juos gerbti, nepykti ant kubiečių, jeigu kurie ir darbų neteko arba kuriems rendų kubiečiai už namus nemoka, pasitraukti iš kelio pamačius juos ateinant ir tt.

O laikraščiai buvo pusiau užpildyti apie bėglius kubiečius, su jų paveikslais, per televiziją pusę laiko atidavė rodydami, kaip kubiečiai šokinėja gražiai išsipuošę, o kai pradėjo mūsų C.I.A. agentai ir karininkai muštruoti ir ginkluoti, nuvažiavus į Kubą skersti tenai žmones, prieš juos tiesiai ant pilvų šliaužiojo visokie pareigūnai ir reporteriai.

O kai nuvežė juos į Kubą ir Kubos žmonės nuo tų galvažudžių apsigynė, dabar, —17 d. balandžio—atvežė čionai be rankų, kojų bei kitko 60 tų žmogžudžių, tai dabar kad jau pravirko tie visi ponai per laikraščius, televiziją, bažnyčias. Girdi, žiūrėkit, ką raudonieji padarė su žmonėmis! Žinoma, jie nieko nesako, kad tie "žmonės" buvo ten nuvežti kitus žudyti, bet nepavykus, dabar verkia.

Žilas Juozas

Bridgeport, Conn.

LDS konferencija ir paveikslai

Balandžio 29 d., 10 val. ryto, Lietuvių salėje, 407 Lafayette St., atsibus LDS 5 apskrities konferencija. Po konferencijos, 4 val. popiet J. Siurba parodys dalį nuotraukų, kurias padarė lankydamasis per porą mėnesių Eurojoje, tai yra, ne tik Lietuvoj, bet Kopenhagene, Maskvoj Paryžiuje, Londone ir kitur.

Norintieji pamatyti, galės ir turės progą pasižiūrėti Europos vaizdų ant "slides".

Milford, Conn., du jaunuoliai, norėdami pasipinigauti. nušovė "Package" krautuvės savininką Benjamin L. Stevens, bridgeportietį: Jaunuoliai Randall Floberg, 15 metų, ir Ronald Simmit, 17 m. Simmit yra sūnus "preacherio" ir pats jaunuolis buvo mylėtojas biblijos, taipgi ir pamokslininkavęs.

Kas prie to privedė? Ne vargas, kas nors kitas. O kiek tokių jaunuolių yra papildę blogų darbų?. O kiek dar papildys? Net baisu darosi skaitant tokias žinias. Kad stabdyt tas blogdarybes nedaug kas rūpinasi, ar nenori.

J. J. Mockaitis

St. Petersburg, Fla.

Jankiai, prašom negrįžti namo!

Pavasaris artėja, šiauriečiai jau skrenda atgal į šiaurę. Florida rūpinasi, kad kiek galint daugiau jų čia apgyvendinti. Pristatyta daug naujų namų pardavimui, daug žemės parceliuota į sklypus, mažesnius ir didesnius, kokių tik nori, kainos ne aukštesnės kaip ir praeity. Čia visi tik ir gaudo šiauriečius pensijonierius, bei jų santaupas-dolerius.

Sakoma, kad šiais metais čia labai daug atsilankė turistų, biznis visiems buvo geras. O nežiūrint to visko, tūkstančiai smulkių įstaigų ir namų savininkų neteko nuosavybių, nuo jų atėmė bankai, nes negalėjo mokėti nustatytų - sutiktų mėnesinių mokesčių. FHA skundžiasi, kad tie atimti namai labai daug lėšuos pataisyti, nes labai apgadinti. Žinoma, tų namų savininkai buvo arba smulkaus biznio vedėjai (savininkai) arba sunkaus darbo žmonės ir negalėjo galą su galu suvesti. Viskas, ką jie į tas nuosavybes įmokėjo, žuvo. Jei kas turėtų raudoti ir dejuoti, tai tie vargšai, kurie prarado tą mažą turtelį, nes tai buvo viskas, ką jie ant šios žemės turėjo ir galėjo sakyti: "čia mano, čia priklauso man!"

Aikštėse ir prie didelių junginių kelių kartais matosi labai patrauklios iškabos. Pavyzdžiui, kad ir sekama: "Jankiai, prašom negrįžti namo". Vadinasi, šiauriečiai prašomi pasilikti Floridoje, čia apsigyventi, įsigyti vienokią ar kitokią nuosavybę už savo viso gyvenimo santaupas. Jei tu negalėsi išlaikyti tą nuosavybę, tai jie turės ką pasiglemžti, o tu galėsi dejuoti, kaip jau dejuoja tūkstančiai tų, kurie įsigijo nuosavybes praeitais metais ar dar kada pirmiau ir jų neteko.

Tikėsit ar ne, bet čia turi labai didelį traukimą mūsų ateivių ateiviškai skambančios pavardės. Matot, didelis biznis ir pastovių nuosavybių — Real Estate —agentai gaudo mūsų pavardes iš telefono knygos ir, kur tik galima, manydami, kad mes, būdami taupūs, turim krūvas dolerių, jie negali ramiai miegoti, kol tie doleriai nepateks į jų rankas.

Dzūkelis

Binghamton, N. Y.

"Laisvėje" iš balandžio 17 pasakyta: "J. ir A. Žemaičiai, jų dukra ir žentas Cy Van Berger praleido dviejų mėnesių atostogas Floridoje". Turėjo būti, kad Žemaičių dukra ir žentas, patys Žemaičiai nebuvo.

Su K. ir P. Jozapaičių padėkavone pasiunčiau "Laisvei" jų auką $5, bet tas nebuvo minėta, kad gavote.

J. K. Navalinskienė

(Nuo Red. — Finansus tvarko Administracija. Už auką gausite paliūdymą ir padėką.)

NĖRA PAKAITŲ

Belgradas. — Čionai viešėdamas TSRS užsienio ministras A. Gromyko sakė: "Aš skaičiau JAV pasiūlytą nusiginklavimo planą. Aš jame neradau jokių pakaitų nuo to, ką JAV ir pirmiau siūlė".

New Haven, Conn.

LLD 32 kuopa laikė susirinkimą bal. 17 d. Narių nedaug dalyvavo. Kuopos reikalai rasta pilnoje tvarkoje.

Kuopos nariai taria didelį ačiū M. Valinčienei ir B. Medley už kavutę ir pyragų, Kas suteikė malonumą. Jonas Petkus atėjo nešinas laimikį iš Bridgeporto.

Tėvų dienos parengimas atidėtas iki rugsėjo mėnesio, nes dabar neparanku šio parengimo suruošti. Lauksime toliau su savais parengimais. Bandy sime pagelbėti tiems, kurie rengia parengimus arti ir toli.

Fin. sekr. Margaret Valinčius pranešė, kad gavus knygas, kurias ant vietos išdalino nariams.

Dr. A. Margerio parašyta knyga "150 dienų Tarybų Lietuvoje" visiems patinka. Nustebo pamatę tokią gražią knygą, turinčią virš 380 pusl., su paveikslais ir gražiais aprašymais. Na, tai bus gražaus pasiskaitymo.

Bal. 13 d. L. S. klubas turėjo savo susirinkimą. Pasirodė, kad klubas verčiasi finansiniai prastai, nes pajamos nepadengia išlaidų.

Nubalsavo parduoti namą. Gaila, bet kitokios išeities nėra.

Kazys ir Antosė Šaliūnai grįžta namo iš saulėtos Floridos. Jie ten praleido daugiau poros mėnesių. Buvo apsistoję St. Petersburge.

J. Kunca

Washingtonas. — Čionai politiniai rateliai supranta, kad atšaukimas iš Rytų Vokietijos maršalo Konevo yra Tarybų Sąjungos gestas dėl gerinimo Berlyno santykių.

Detroit, Mich.

Parėmė "Vilnies" suvažiavimą

LLD 52 kuopa laikė susirinkimą balandžio 15 dieną Draugijų svetainėje. Čia pažymėsiu tik tūlus tarimus.

Mirė du kuopos nariai—A. Jakštys ir K. Kerevičius. Jiems išreikšta paskutinė pagarba. Pastebėta, kad LLD 52 kuopa nenupirko gyvų gėlių puokštės K. K. Kurie turėjo tai atlikti pasiaiškino, kad apie mirtį sužinoję tą dieną, kai jau vyko laidotuvės. Aptarus, nuspręsta įdėti į "Vilnį" apmokamą K .Kerevičiaus prisiminimą.

Taigi lai nebūna daromas kuopai priekaištas. Mano supratimu, laikraštyje prisiminimas yra geresnis už gėles.

Gauta viena nauja narė—Agnes Anskaitienė.

Anna Daukienė prisiminė "Vilnies" akcininkų suvažiavimą, pasiūlydama, kad ir mes pasveikintume suvažiavimą. Po trumpų kalbų, didžiuma balsų nutarta pasveikinti "Vilnies" suvažiavimą su $10. Taipgi nariai sumetė $22. Viso pasidarė $32.

Kuopos užrašų raštininkas J. Bubliauskas susirgo šių metų pradžioje ir negalėjo atlikti savo pareigų ir kiekviename susirinkime teko rinkti kitą asmenį užrašams — laukta iki pasveiks J. B. Šiame susirinkime jis dalyvavo ir nuo raštininko pareigų atsisakė. Jo vietai apsiėmė tik iš ligos išsiritęs Vincent Zabul.

Susirinkimas buvo skaitlingesnis už kitus. S. Rusaičio paraginimas "Vilnyje" "padaryti susirinkimus skaitlingais" nenuėjo vėjais.

Skaitytas ir priimtas LLD centro sekretoriaus Grybo laiškas.

Masiai ir Balčiūnai buvo nuvykę į Clevelandą su filmais. Masytė vyko specialiai parodyti clevelandiečiams L. Prūseikos laidotuvių filmus. Veikiausiai, ji parodė ir kitų filmų, kurių ji turi—gražių vietų ir asmenų. Jos prožektorius filmus parodo aiškiai.

Vincas

Milford, Conn.

2 jaunuoliai nužudė žmogų

Visą apylinkę sukrėtė žmogžudystė, kurią atliko du labai religiniai jaunuoliai. Tai Ronald Simmit, 17 m. amžiaus, sūnus evangelistų kunigo, ir Randall Floberg, 15 m., kurio motina yra artistė.

Jie dienos laiku pasikėsino apiplėšti gėralų pardavimo krautuvę ir nušovė B. L. Stevensą, 64 metų, savininką.

Suimti, policijai prisipažino prie kaltės. Yra girdų, kad jaunuoliai priklausė prie "Nazi club".

A. M.

PRANEŠIMAI

CLEVELAND, OHIO

LLD 22-ros kuopos parengimas su margučiais bus kovo 28 d. LDS Kluvo svetainėj, 9305 St. Clair Ave. Visi kviečiami į šį pokylį. Vakarienės kaina — $1.25. Šokiams bus A. Pleikio muzika. Komitetas (32-33)

BROCKTON, MASS.

LDS 67 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks trečiadienį, gegužės 3 d., 7-tą val. vakare, Liet. Taut. Namo kambariuose. Prašome narius būtinai dalyvauti susirinkime nes yra svarbių reikalų aptarimui ir yra balotai rinkimui Centro valdybos. Taipgi turėsime pasikalbėti apie seimą ir išrinkti delegatus į LDS seimą.

—:—

LDS 6 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks pirmadienį, Gegužės-May 7d., toje pačioje salėje, 7:30 val. vakare. Jau gavome knygą "150 dienų Lietuvoje," parašytą d-ro Al. Margerio. Puiki knyga su paveikslais.

—:—

Montello Vyrų Dailės grupė rengia pikniką po stogu su koncertu ir šokiais, įvyks Gegužės-May 19 d., 6 val. vakare, Liet. Taut. Namo salėje, 668 N. Main St., Montello.

—:—

Apskričių piknikas įvyks Birželio 17 d., Lawrence, Mass., Maple Parke. O "Laisvės" piknikas įvyks Liepos-July 1 d., Ramuva Parke, Montello, Mass. (33-34)

Lawrence, Mass.

METINIS BANKETAS

Rengia LLD ir LDS Kuopos

Pirmas Šių Metų Parengimas

Įvyks Sekmadienį

Gegužės 6 May, 1 val. dieną

Tyrame Ore, Gražojoje

Maple Parko Salėje

Gerbiamieji! Iš visos apylinkės kviečiame atsilankyti į šį svarbų banketą. Po sunkios žiemos čia pakvėpuosite tyru oru ir pasimatysite su savo giminėmis ir draugais, turėsite malonių pasikalbėjimų. Taipgi gausite gerus pietus.

Rengimo Komisija

BINGHAMTON, N. Y.

Kazimieras Kiznis

Mirė balandžio 9 d., 1962

Reiškiame gilią užuojautą jo mylimai dukrai Nellie Began, sūnui C. Kiznis ir jo šeimai, sesutei Irenai Levanienei ir švogeriui K. Levanui, brooklyniečiams. Taipgi ir kitiems giminėms ir pažįstamiems.

P. Jasilionienė
A. H. Pagiegalai
J. M. Luzinai
M. Kazlauskienė
H. Žukienė
O. Wellus
J. Navalinskienė
A. Charno
J. Z. Krasauskai
J. O. Kirelis
M. Kulbis

CHERRY VALLEY, MASS.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Šių metų Balandžio 24 d. sukanka 22 metai, kai mirė mano vyras ir vaikų tėvas

Stanislovas Paulauskas

Jis kilęs iš Šilutės rajono, Švėkšnos parapijos, Alseikių kaimo. Į JAV atvyko 1909 m., veik visą laiką gyveno ir dirbo Worcester, Mass. Mylėjo skaityti laikraštį "Laisvę" ir labai mylėjo savo šeimą.

Emilija Paulauskienė, žmona
Kazimieras, sūnus
Stasiutė, duktė

Worcester, Mass. — Operetė "Lietuvaitė"

Suvaidins Aido Choras, Vadovaujant Choro Mokytojui Jonui Dirveliui

— BUS PASTATYTA —

Sekmadienį, Balandžio-April 29 d.

2-rą Val. Popiet, Lietuvių Svetainėje, 29 Endicott St.

Širdingai kviečiame visuomenę atsilankyti ir pamatyti šią operetę, kuri yra pilna juokų, liūdesio ir gražių dainų. Matydami šią operetę prisiminsite daug gražių įvykių iš savo pačių gyvenimo. Kaip tik laikas su linksmu pavasariu atgaivinti savo jausmus. Tegu tą dieną visi keliai veda į Worcesterį.

New Jersey naujienos

Apie naują automaciją ir nedarbą

New Jersey valstijoj nemažai susirūpinta automacija, kuri palaipsniui stumia darbininkus į nedarbo eiles, kurios didinamos dvejaip — automacija ir ir naujų darbininkų prieaugliu. Industrija visų darbo jėgų sugerti jau negali.

Unijų vadai domisi tik keliolika išdirbysčių ir pateikia sekamų davinių:

250,000 plieno darbininkų dabar padaro darbo tiek, kiek 1949 metais padarydavo 500,000 darbininkų.

200,000 angliakasių, nepilną laiką dirbdami, dabar iškasa anglies tiek, kiek 1949 metais iškasdavo 400,000 darbininkų.

Du vyrai radijų išdirbystėj dabar sudeda sumontuoja 1,000 radijų per dieną, o pirmiau tam reikėjo 200 vyrų.

Telefonininkių viename dideliame viešbutyje buvo 60, o dabar, telefonus suautomatizavus, visos neteko darbo.

Audyklose vienas darbininkas operuodavo ketverias stakles, o dabar—30.

Plono metalo darbe dabar 4,400 darbininkų padaro tiek, kiek 1939 metais padarydavo 45,000 vyrų.

Darbininkų daugiau nesamdo

Darbo Komisijos pagalbininkas ir buvęs International Brotherhood of Western Electric Workers prezidentas sako: Didžiulė Western Electric Co., kuriai dirba 14,000 darbininkų, naujų darbininkų jau nesamdo. Jei darbininkas mirė ar išėjo į pensiją, jo vieta jau nebus užpildyta nauju darbininku. Tai reiškia, kad ir čia automacija darbininkų skaičių mažina, o produkciją didina.

Newarko kepėjų unijos atstovas sako, kad jų lokalas turi 1,850 narių. Jų narių dar per daug nepalietė, tačiau jų produkcija žymiai pakilo.

International Union of Electrical Workers Westinghouse Corp. lokalo 410 atstovas raportuoja, kad jų darbovietėj automacija irgi meta darbininkus iš darbo. Jis raportuoja, kad prie lempų dirbo 12 merginų. Įdėjo mašiną ir prie tos mašinos pristatė vieną darbininką, ir visos 12 merginų neteko darbo. Jom mokėjo $2.10 už valandą, o vyrui moka $2.88. Per metus sutaupo $46,425.60.

International Ladies Garment Workers unijos atstovas sako, kad jų unija su 30,000 narių dar nenukentėjo, bet produkcija dikčiai pakilo.

AFL-CIO United Auto Workers N. J. apskrities direktoriai raportuoja, kad pastaruoju metu auto produkcija pakilo 60%, o darbininkų samdymas pakilo tik 10-15%.

Packinghouse apskrities direktorius sako, kad jo unija neteko pusės narių dėl automacijos įvedimo.

Taip pat darbininkams labai kenkia dirbtuvių iškraustymas iš vienos valstijos į kitą. Viena, darbininkas netenka "seniority" teisių, o antra, pasilieka be darbo, ir jei jo specialybės darbo jo apylinkėj nėra, jis pasilieka be jokio amato.

Vieni nurodo, kad ilgai buvusius be darbo reikia mokyti mechanizuoto darbo; o kiti nurodo, kad iš to nebus naudos, nes daugelis darbininkų neturi užtenkamai mokslo, kad suprastų komplikuotą mašineriją — tai vieną, o antra, jei darbininkas naują specialybę ir išmoks, tai klausimas, ar jis gaus darbą.

Iš kelių čia suminėtų darbaviečių pasirodo tai, kad automacijos procesas eina palaipsniui. Ir fabrikantai, kurie įveda automaciją į savo fabrikus, savo darbininkus prie tos sistemos pripratina ir išmoko be kieno nors pagalbos, nes jis turi iš ko pasirinkti. Gabesnieji pasilieka, o kiti turi eiti laukan.

Nekurie pataria jaunuoliams, kurie užbaigė vidurinę mokyklą ir neturi progų eiti į aukštesnį mokslą, būtinai lankyti amatines mokyklas ir išmokti automatizuotos mašinerijos. To nemokantiems darbu nebus.

Diskusijos tuo klausimu buvo įvairios. Bet ant galo visi sutiko, kad be sutrumpinimo darbo laiko to klausimo nebus galima išrišti. Tik sutrumpinus darbo laiką ir paliekant tą pati užmokestį, daugiau darbininku gaus darbus ir padidės pirkimo galia ir visai sergančiai ekonomijai išeis į sveikatą.

Ignas

KRISLAI

(Tąsa iš 1-jo pusl.)

lyvauti. Bet galime ir kitaip vilniečiams padėti.

Iki suvažiavimo jie pasibrėžė sukelti "Vilniai" $10,000, kad dienraščio gyvavimą užtikrinti iki kito finansinio vajaus. Galime ir turime jiems padėti finansinį vajų sėkmingai užbaigti. Mažai laiko beliko. Tad tie, kurie neprisidėjote su sveikinimais, nieko nelaukę tai padarykite.

Tenka nuoširdžiai vilniečių suvažiavimą pasveikinti ir palinkėti geriausios jiems sėkmės.

—:—

"Laisvės" skaitytojas A. K. iš Newington, Conn., prisiuntė vieno vietinio laikraščio iškarpą, kurioje minimas kongresmano Kowalskio pasisakymas slėptuvių klausimu.

Prez. Kenedžio administracijos peršamos nuo atominių bombų slėptuvės, F. Kowalskis sako, "yra nepraktiškos," nes atominės bombos didžiausius miestus visai sunaikintų ir vargu kas iš jų galėtų išsigelbėti.

Slėptuvės taipgi "pamatiniai neteisingos," apgaulingos, nes jos žmonių gyvybių negalėtų išgelbėti.

Kongr. Kowalskis yra gerai susipažinęs su militarine padėtimi. Jis buvo armijos pulkininkas Antrajame pasauliniame kare, tarnavo Europoje ir Pacifike. Jis buvo direktorius Vokietijos karo mašinerijos sunaikinime.

Būdamas demokratu, jis, tačiau, nesutinka su Kenedžio administracijos peršama slėptuvių programa.

SVEIKINA

Sveika, Lilija!

Sveikinu tave, A. Bimbą ir R. Mizarą, ir kitus Laisvės personalo narius, linkiu linksmų pavasarinių švenčių. Dabartiniu laiku esu Detroite su mano vyriausiu sūnum. Viso labo! A. P. Gabrėnas, Trenton, N. J.

ČIA GYVENA 650,000 PUERTORIKIEČIŲ

New Yorko mieste 1960 metais, laike gyventojų surašinėjimo, gyveno 612,574 puertorikiečiai. Dabar jų jau randasi ne mažiau 650,000. Pagal vaikus, besilankančius į mokyklas nustatyta, kad yra 140,390 šeimų.

Apie amerikiečių lietuvių archyvą, pasiekusį Lietuvą

Skaitytojai, be abejonės, atsimena, kaip kadaise buvo rinktos senos lietuviškos knygos ir laikraščiai į archyvą, taikytą Lietuvai. Buvo sukaupta nemaža medžiagos, ir ji savu laiku pasiekė Lietuvą. Visas tas turtas šiuo metu yra Istorijos instituto bibliotekoje.

Žemiau spausdiname Istorijos instituto direktoriaus R. Šarmaičio laišką, kuris smulkiau papasakoja apie tai, ką jie yra gavę.

Lietuvos istorijos institutų bibliotekų bendradarbiai baigė tvarkyti gautas iš Jūsų knygas, laikraščius ir žurnalus.

Knygų apyrašas apima 2,092 knygas

Dauguma knygų yra prisiųsta po 1-2 egz. Bet atskirų knygų yra ir žymiai daugiau egzempliorių. Antai J. Baltrušaičio "Žemės išpažintis" gauta 53 egz.; V. Dembskio "Dvyniai vagių" — 19 egz.; J. Janonio Raštai — 31 egz.; V. Karpinskio "Mes ir jie" — 27 egz.; "Praeities šešėlis" — 23 egz.; D. Šoloomsko "Kaip skaityti ir rašyti?" —34 egz.; V. V. E. Trautmano "Kodėl streikus pralaimi?" — 28 egz.; B. Vargšo "Penktas prisakymas" — 28 egz. ir kt. Knygemis, kurių yra daugiau egzempliorių, pasidalysime su kitomis mokslinėmis bibliotekomis.

Knygų tarpe vertingi marksizmo klasikų veikalai, išleisti lietuvių kalba; V. Kapsuko, Z. Angariečio raštai, išleisti Amerikoje. Pastaroje, Z. Angariečio, knygelių mes beveik nebuvome matę. Labai vertingi ir reikalingi A. Bimbos, R. Mizaros, V. Andrulio, L. Prūsoikos ir kitų JAV visuomenininkų raštai, kurių taip pat beveik neturėjome.

Gautų knygų apyrašas sudaro 86 psl.

Aprašyta taip pat gauta periodika. Jų yra 333 atskiri pavadinimai. Ypač vertingi yra "Laisvės" komplektai už 1914-1953 metų laikotarpį (trūksta 1923-1925 m. komplektų), "Kovos" komplektai už 1905-1917 m., "Darbininkių balso" kompl. už 1923-1932 m., "Darbininkių balso" komplektai už 1923-1932 m., "Dilgėlių" komplektai už 1906-1920 m., "Rankpelnio" komplektai (labai nepilni, o svarbių 1915-1916 metų komplektų visai nėra. Patikrinus pasirodė, kad nėra jų ir Britanijos muziejuje Londone), "Šviesos" 1934-1948 m. komplektai ir kt. Labai gerai padarėte, kad prisiuntėte ir ne Amerikoje leistų leidinių senus komplektus ("Priekalas," "Tiesa" ir kt.). Jie papildys Lietuvos bibliotekų turimus retus ir nepilnus komplektus. Dabar Lietuvoje šią spaudą labai daug mokslinių darbuotojų skaito — ji greitai plyšta.

Mes susirūpinę — kaip tuos retus leidinius išsaugoti nuo išnykimo. Kur galime, darome fotokopijas.

Toks pat sunykimo pavojus gresia ir amerikiečių "Kovos" komplektus — jie labai trupa.

Periodikos apyrašo yra 51 psl.

Galėtume Jums pasiųsti abu apyrašus. Parašykite: jei apyrašai nebūtina gauti—nesiųsime.

Tarybų Lietuvos mokslinės įstaigos labai dėkingos visiems pažangiesiems lietuviams, kurie prisiuntė lietuviškų knygų, periodikos komplektų — visa ta medžiaga gerai patarnaus mokslo reikalams.

Gaila, kad lig šiol gautame rinkinyje trūksta Čikagos "Vilnies" komplektų ir apskritai Čikagos leidinių. Labai norėtume įsigyti visus "Vilnies" komplektus ir kitus čikagiečių leidinius.

Su draugiškais linkėjimais,

R. Šarmaitis

Vilnius,
1962 m. vasario 17 d.

Puertorikiečiai Niujorke

Puertorikiečių gyventojų skaičius Niujorke nuolat auga, vis daugiau jų atvyksta iš Puerto Rico ir apsigyvena didmiesty.

1960 metais visame Niujorko mieste puertorikiečių buvo 612,574. Kokiose apskrityse ir kaip jie buvo paskirstę? Einant Niujorko miesto statistinių duomenų departamento žiniomis, puertorikiečių gyveno:

Manhattane	225,639
Bronkse	186,885
Brooklyne	180,114
Queens	17,432
Richmonde	2,504

Šiuo metu, galimas daiktas, puertorikiečių Niujorke yra daugiau negu buvo 1960 metais. Veikiausiai jų ir pasiskaidymas gal jau kitoks. Daug puertorikiečių apsigyveno Brooklyne, ypatingai Williamsburgho rajone, kuriame kadaise gyveno daug lietuvių.

Kodėl puertorikiečiai, atvykę iš savo tėvynės, nori labiausiai gyventi Niujorko mieste?

Tam, be abejonės, yra nemaža priežasčių. Viena bene bus ta: iš čia dažnai lekioja lėktuvai į Puerto Rico ir atgal. Puertorikiečiai, užsidirbę kiek pinigų, tuojau sėda į lėktuvą ir skrenda savo gimtosios žemės lankyti. Jie, mat, yra JAV piliečiai, jokių pasų jiems nereikia.

Labai daug Niujorko mieste yra puertorikiečių, gyvenančių didžiuliame skurde: neturi jie darbo, neturi jokių pajamų; kai kurios šeimos šiaip taip laikosi iš skriumnos miestavos pašalpos.

Kaip ten bebūtų, Niujorko mieste puertorikiečių gyvena daug daugiau nei Puerto Rico sostinėje, San Juan mieste. *Ns.*

SERGA

Brooklynietė Sofija Petkus pranešė Laisvės raštinei telefonu, kad sunkiai serga greenpointietis Julius Klastauskas, brolis Frank Klastausko, gyvenančio Huntington, L. I.

Juliaus Klastausko adresas yra 100 Java Street, Brooklyne. Būtų gerai, kad jo pažįstami jį aplankytų.

L. Adm.

1961 metais City university mokytojų kursus baigė 1,274 studentai ir studentės. Iš jų tik 430 mokytojauja mieste.

Iš Moterų klubo susirinkimo

Balandžio 18 d. "Laisvės" svetainėje vietos Moterų Klubo narės turėjo gražų susirinkimą. Oras pasitaikė palankus, tai iš toli ir arčiau gyvenančios klubietės skaitlingai dalyvavo.

Klubo valdybos ir komisijų raportai buvo rūpestingai paruošti. Ypač užrašų sekretorė Sofija Petkus labai įdomiai sutvarko protokolus. Klausant jos parašytą protokolą, jauti ne vien tik tarimų užfiksavimą, — vaidentuvėje matai visą netolimos praeities Klubo veikimo vaizdą. Tikrai gerai ji tai sutvarko.

Daugiausia kalbėta apie Motinų Dienos pramogą, kuri įvyks gegužės 5 dieną "Laisvės" svetainėje. Tai bus šeštadienio vakaras. Kad nekliudyti motinoms susitikti su šeimomis, klubietės nutarė šventę atžymėti savaite anksčiau. Programa bus linksma - įdomi. Aido choras, ruošianties savo auksiniam jubiliejui, sunkiai dirba, daug praktikuojasi, bet choristai sutiko dalyvauti Motinų Dienos minėjime. Taipgi apsiėmė dalyvauti Elena Brazauskienė ir Augustinas Iešmanta kaip solistai. Programai pasibaigus, klubietės svečius pavaišins savo iškeptais pyragais, karšta kava ir kitkuo.

Raportuota apie prisiruošimą Gegužės Pirmosios minėjimui. Minėjimo lėšų padengimui, iš iždo paskirta $5 ir B. Keršulienė aukojo $5.

Į vietos ALDLD kuopų bendros veiklos pasitarimus apsiėmė dalyvauti U. Bagdonienė.

O. Cibulskienė nuoširdžiai dėkojo Klubo valdybai ir atskiroms narėms už rūpinimąsi ja laike jos ligos. Draugė pasakojo, kokia didelė reikšmė jai buvo, kada, vos tik atsipeikėjus *po* operacijos, slaugė padavė pluoštą laiškų ir atvirukų nuo artimų idėjos draugių. Sakė ji: "tik nelaimėje žmogus sužino tikruosius savo draugus."

Artėjant kapų puošimo dienai, gegužės 30, prašyta, kad draugės gyvenančios Maspethe, arčiau Alyvų kalnelio kapinių, pasirūpintų, kur bus reikalas, sutvarkyti mirusiųjų klubiečių kapus. Nutarta per "Laisvę" prisiminti-pagerbti mirusias klubietes.

Susirinkime pareikšta užuojauta rūpestingajai narei Irenai Levanienei, mirus jos mylimam broliui. Brolis gyveno Binghamtone.

Per neapsižiūrėjimą buvo praleista Lisajienės Klubo reikalams piniginė dovana ($2). Korespondentė atsiprašo.

Per daugelį metų ėjus Moterų Klubo pirmininkės pareigas K. Petrikienė rezignavo iš pirmininkės vietos. Ji išsikelia pastoviam gyvenimui gan toli nuo didmiesčio, taip, kad jai nebus galima dalyvauti kožname susirinkime ir eiti atsakingas pareigas. Po plataus mintimis pasidalijimo, Klubo pirmininke išrinkta Eva Mizarienė, o iždininke—Uršulė Bagdonienė.

Susirinkimą baigus, Eva Mizarienė gausiai pavaišino nares ir svečius karšta kava ir kitokiais skanėstais. Jai gelbėjo K. Čeikauskienė ir M. Jakštienė. Linksmai pakelta taurelės už buvusios pirmininkės sveikatą ir naujai išrinktų viršininkių sekmę.

Rūpinkimės, kad ir kiti Klubo susirinkimai būtų tokie skaitlingi.

Klubietė

Mirė Grover A. Whalen

Sulaukęs 75 metų amžiaus, Niujorke mirė Grover A. Whalen, kurį buržuazinė spauda taip dabar apverkia.

Kas gi buvo Grover Whalenas? Per ilgus metus jis tarnavo Niujorko miesto valdžiai "įžymių svečių priėmėju." Kai į Niujorką atvykdavo koks "didelis žmogus," tai Whalenui būdavo pavesta jį vežioti, valgydinti ir girdyti.

Whalen būdavo visuomet poniškai pasitaisęs, kaip koks sportukas, kad "garbingai reprezentuoti miestą."

Bet Whalenas "atsižymėjo" ir kuo kitu: kadaise per kurį laiką, esant miesto majoru Walkeriui jis buvo paskirtas policijos viršininku. Ir čia šis "sportas" pasirodė labai žiauriai.

Atsimenu didžiąją bedarbių demonstraciją, prieš apie 30 metų įvykusią Union skvere. Dalyvavo ten daugiau kaip 100,000 bedarbių, reikalaujančių darbo ar duonos.

Policijos viršininkas Whalen tuomet, atmenu, apsistatęs šnipų būrių, siautėjo po tą demonstraciją kaip koks Erodas. Whaleno įsakymu buvo suimti William Z. Fosteris ir Robert Minoras. Abudu buvo įkalinti už tai, kad jie demonstrantams sakė ugningas kalbas; išbuvo kalėjime, rodosi, po tris mėnesius. Tai Whaleno buvo nuopelnas!

Bet anų vyrų vardai yra ir pasiliks Amerikos darbo žmonių pagarboje, O Whaleno . . . *Ns.*

Du ginkluoti plėšikai apiplėšė Crown Finance Co. įstaigą 49th St., Manhatane. Pačiupo $230 ir pabėgo.

Jungtinės Tautos, N. Y.—U Thantas, Jungtinių Tautų generalinis sekretorius, paskelbė, kad rugpiūčio mėnesį jis vyks į Tarybų Sąjungą.

Buffalo, N. Y.—Jau laisvas nuo ledų vandens kelias iš Didžiųjų ežerų (išilgai St Lawrence upe) iki didjūrio.

REIKALAVIMAI

Reikalinga moteriškė prie namų ruošos. Dėl daugiau informacijų prašome kreiptis sekamu adresu: A. Slogsnaitis, 953 Madison Street, Brooklyn 21, N. Y. (29-33)

Pakvietimas

Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 1-sios kuopos metinis banketas įvyks šį šeštadienį, balandžio 28-tą d., "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke. Pradžia 6 val. vakare.

Komisija kviečia ne tik vietinius, bet ir iš apylinkės dalyvauti šiame metiniame kuopos bankete. O ypatingai ragina būti kuopos narius.

Pirmosios kuopos banketai visuomet buvo geri praeityje, tai ir šis bus geras, nes patyrusios gaspadinės gamins valgius. Visi atsilankiusieji į banketą bus gerais ir skaniais valgiais pavaišinti ir linksmai laiką praleis. *Komisija*

Petras Gustaitis—mūsų senas laisvietis

Savo laiku "Laisvėje" buvo minėta, kad staiga visuomet buvusi tvirta Petro Gustaičio širdis ėmė ir sušlubavo. Per keletą savaičių Petras buvo "prirakintas" prie lovos. Bet dabar jau gerokai atsigriebęs. Taip jau pasveikęs, jog pajėgė pereitą ketvirtadienį ateiti į mūsų raštinę. Labai džiugu buvo su šiuo senu laisviečiu pasisveikinti ir žodžiu kitu pasikalbėti.

Draugas Gustaitis neatėjo tik šiaip pasišnekėti. Jam rūpi mūsų spaudos reikalai. Šita proga jis atsinaujino "Laisvės" prenumeratą ir davė du dolerius Chicagos dienraščio "Vilnies" pasveikinimui. Girdi, tegu "Vilnis" gyvuoja dar daug, daug metų!

PRANEŠIMAI

CAMDEN, N. J.

LLD 133-čios kuopos susirinkimas įvyks gegužės 6 d., sekmadienį, 1 val. popiet, draugės Liaudanskienės name, 806 Florence Street, Camdene. Visi nariai dalyvaukit šiame susirinkime ir pasiimkit po knyga, D-ro Margerio puikiai parašytą ir gražiai apdarytą. Džiaugsitės ja. Valdyba (33-34)

Šiuomi pranešame mūsų organizacijom bei kuopom, kad LDS 3-čia Apskritis turės pikniką birželio 17 d., Cliffside, N. J. Taigi, prašome kuopų tą dieną nerengti piknikų bei kitokių parengimų.

Apskr. Kom.

OZONE PARK, N. Y.

LDS 13 kuopos susirinkimas įvyks gegužės 2 d., 7:30 val. vakare, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke. Šis susirinkimas bus svarbus, nes bus balsavimas Centro valdybos ir LDS Seimo delegatų rinkimas. Čiagimiai visi dalyvaukit.

Turrėsime skanios kavos ir užkandžių.

Patikrinkit mokesčių knygelę, gal jau reikia mokėti, nesusispenduokit.

Prot. sekr. (33-34)

OZONE PARK, N. Y.

BANKETAS

Rengia L.D.S. 1-ma Kuopa

Šeštadienį,

Balandžio 28 April

"Laisvės" Salėje

102-02 Liberty Avenue

Pradžia 6 val. vakare

Gabios gaspadinės pagamins skanių valgių.

Kviečiame ne tik vietinius, bet ir iš apylinkės dalyvauti šiame tradicijiniame kuopos bankete.

Prašome iš anksto įsigyti bilietą, nes labai svarbu iš anksto žinoti, kiek žmonių bus bankete.

Kaina $3.50 asmeniui. **Rengėjai**